وەقایعی کوردستان

ڕۆژنامەی ڕەسمی هەرێمی کوردستانە - وەزارەتی داد دەری دەکات

ژمارە (١٨٦) ساڵی پازدەم ١٠/ ئایار/ ٢٠١٥ زایینی ٢٠/ گوڵان/ ٢٧١٥ کوردی ٢١/ ڕەجەب/ ١٤٣٦ کۆچی

186

لەم ژمارەیەدا :

یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٥ ل ١

یاسای سندوقی کوردستان بۆ داهاتە نەوتی و گازییەکان

ڕێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٥ وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی ل ٩

کارکردنی کرێکارانی بیانی لە هەرێمی کوردستان – عێراق

ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠١٥ دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە ل ٥

ڕێنمایی تایبەت بە ڕاوکردن و پاراستنی ئاژەڵی کێوی و باڵندەکان

بەیانی ژمارە (٣)ی ساڵی ٢٠١٥ وەزارەتی دارایی و ئابووری ل ٢٩

بەیانی ساڵی ٢٠١٥ وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفال کراوان ل ٢٩

http//: www.mojkurdistan.com

ناونیشان: هەولێر - چوار ڕیانی فرنسۆ میتران باڵەخانەی وەزارەتی داد.

☎: (٢٢٤٥٥٠٨-٢٢٤٥٥٠٧-٢٦٤٨٩٨٩-٢٢٤٥٥٠٧-٢٢٤٥٥١٤)

The Weekly Formal Newspaper of Kurdistan Region , Publishing by Ministry of Justice

وقائع كوردستان

الجريدة الرسمية لأقليم كوردستان - تصدر من قبل وزارة العدل

العدد (١٨٦) السنة الخامس عشرة ١٠ / أيار / ٢٠١٥ميلادي ٢٠/ گولان/ ٢٧١٥كوردي ٢١/ رجب/ ١٤٣٦هجري

186

في هذا العدد:

قانون رقم (٢) لسنة ٢٠١٥ ص ٣٠

قانون صندوق كوردستان للعائدات النفطية والغازية

تعليمات رقم (٢) لسنة ٢٠١٥ وزارة العمل والشؤون الاجتماعية ص ٣٧

ممارسة الأجانب العمل في إقليم كوردستان- العراق

تعليمات رقم (١) لسنة ٢٠١٥ هيئة حماية و تحسين البيئة ص ٤٦

تعليمات خاصة بالصيد وحماية الحيوانات البرية والطيور

فهرست المواضيع باللغة الكوردية فقط

بيان رقم (٣) لسنة ٢٠١٥ وزارة المالية والاقتصاد ص ٢٩

بيان لسنة ٢٠١٥ وزارة شؤون الشهداء والمؤنفلين ص ٢٩

No.: 186 Date: May , 10 , 2015 Vol.: 15

مطبعة نازة

http//: www.mojkurdistan.com

العنوان : اربيل- تقاطع فرنسو ميتران - بناية وزارة العدل

☎ :(٢٢٤٥٥١٤-٢٢٤٥٥٠٧-٢٦٤٨٩٨٩-٢٢٤٥٥٠٨)

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق

سەرۆکایەتی هەرێم

سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیاری ژمارە (8)ی ساڵی 2015

بەپێی ئەو دەسەڵاتەی لە بڕگەی (1)ی ماددەی (10)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (1)ی ساڵی 2005ی هەمووارکراو پێمان دراوەو، بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی پەرلەمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە دانیشتنی ژمارە (6) لە 1/ 2015/4 بڕیارماندا بەدەرکردنی:-

یاسای ژمارە (2)ی ساڵی 2015

یاسای سندوقی کوردستان بۆ داهاتە نەوتی و گازییەکان

بەشی یەکەم

پێناسەکان

ماددەی (1):

یەکەم: مەبەستی ئەم یاسایە لەم دەستەواژە و زاراوانەی خوارەوە، ماناکانی بەرامبەریانە:

1- **هەرێم: هەرێمی کوردستان ـ عێراق.**

2- **پەرلەمان: پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق.**

3- **ئەنجومەنی وەزیران: ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم.**

4- **وەزارەت: وەزارەتی سامانە سروشتییەکانی هەرێم.**

5- **یاسای نەوت و گاز: یاسای نەوت و گازی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (22)ی ساڵی 2007.**

6- **ئەنجومەن: ئەنجومەنی هەرێمی کاروباری نەوت و گاز لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق، کە بەپێی ماددەی (چوارەم)ی یاسای نەوت و گاز پێکهێنراوە.**

7- **سندوق: سندوقی کوردستان بۆ داهاتە نەوتی و گازییەکان لە هەرێمدا کە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە دامەزراوە.**

8- **دەستە: دەستەی بەڕێوەبردنی سندوقی کوردستان بۆ داهاتە نەوتی و گازییەکان لە هەرێمدا.**

دووەم: پێناسەکانی هاتوو لە ماددەی (یەکەم) لە یاسای نەوت و گاز کە پەیوەستن بەم یاسایە بەرکار دەبن، ئەگەر ناکۆك نەبن لەگەڵ حوکمەکانیدا.

بەشی دووەم
چوارچێوەی پیادەکردنی یاسا

ماددەی (2):

حوکمەکانی ئەم یاسایە پیادە دەکرێن لەسەر:

یەکەم: داهاتی دارایی بە دەستهاتووی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ بەگوێرەی حوکمەکانی یاسای نەوت و گاز و یاسای دیاری کردن و وەرگرتنی شایستە داراییەکانی هەرێمی کوردستان ـ عێراق لە داهاتە ئیتیحادییەکان ژمارە (5)ی ساڵی 2013ی پەیوەست بە نەوت و گاز و بەرهەمەکانی و، بەپێی ئەوەی لە ماددەی (هەشتەم)ی ئەم یاسایەدا هاتووە و، هەر پرۆسەیەکی نەوتی و گازی کە ئەنجومەن بڕیاری لەسەر بدات.

دووەم: داهاتی دارایی هاتوو لە حکومەتی ئیتیحادی کە راستەوخۆ پەیوەستە بە نەوت و گاز و بەرهەمەکانی جگە لە پشکی هەرێم لە بودجەی گشتی ئیتیحادیدا.

بەشی سێیەم
پێکهێنانی سندوق و دەستەی بەڕێوەبردنی

ماددەی (3):

پاڵپشت بە حوکمی ماددەی (پازدەیەم) لە یاسای نەوت و گاز، سندوقێك بە ناوی (سندوقی کوردستان بۆ داهاتە نەوتی و گازییەکان لە هەرێم) دادەمەزرێت و، کەسایەتی مەعنەوی و سەربەخۆیی دارایی و کارگێڕیی هەیە و، لە ڕووی ڕێکخستنەوە سەر بە ئەنجومەنی وەزیران دەبێت.

ماددەی (4):

یەکەم: دەستەیەك بەناوی (دەستەی بەڕێوەبردنی سندوقی کوردستان بۆ داهاتە نەوتی و گازییەکان) پێکدێت و بەڕێوەبردنی سندوق لە ئەستۆ دەگرێت و مافی هەیە سەرجەم ڕەفتارکارییە یاساییەکان بۆ مەبەستەکانی ئەم یاسایە ئەنجام بدات و، سەرۆکەکەی نوێنەرایەتی سندوق دەکات لە بەردەم پەرلەمان و دادگا و سەرجەم لایەنەکانی دیکە.

دووەم: دەستە پێك دێت لە:

1- سەرۆکی دەستە بە پلەی وەزیر.

2- جێگری سەرۆکی دەستە بە پلەی بریکاری وەزارەت.

3- بەڕێوەبەری گشتی سندوق .
4- نوێنەری وەزارەت کە شارەزایی هەبێت لە بواری نەوت و گاز و، پلەی وەزیفی لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت (ئەندام).
5- نوێنەری وەزارەتی دارایی و ئابووری کە شارەزایی هەبێت لە بواری دارایی و ئابووری و، پلەی وەزیفی لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت (ئەندام).
6- پسپۆڕێکی ئابووری و دارایی (ئەندام).
7- پسپۆڕێکی یاسایی (ئەندام).

ماددەی (5):

یەکەم: پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم، لە ماوەی (90) نەوەد ڕۆژ لە ڕێکەوتی بەرکاربوونی ئەم یاسایەدا هەماهەنگی بکات لەگەڵ ئەنجومەن بۆ پێشکەشکردنی کاندیدی لێهاتوو بۆ هەر یەك لەو پۆستانەی کە لە بڕگەی (دووەم)ی ماددەی (چوارەم)ی ئەم یاسایەدا هاتووە.

دووەم:

1ـ ئەندامانی دەستە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پاش پەسند کردنیان بە زۆرینەی ڕەهای ئەندامانی پەرلەمان بۆ ماوەیەك کە زیاتر نەبێت لە (4) چوار ساڵ دادەمەزرێن و، شیاون بۆ یەکجار نوێکردنەوە بەهەمان ڕێکارە باسکراوەکان و، ئەوانەی ئەو وەزیفانەیان پڕ کردۆتەوە پاش تەواو بوونی ماوەی دیاری کراو دەگەڕێندرێنەوە سەر کارەکانی پێشوویان بەر لە ئەستۆ گرتنی ئەم وەزیفانە.
2ـ سەرۆکی دەستە لەبەردەم پەرلەماندا ئەم سوێندە دەخوات:
(بەخودای مەزن سوێند دەخۆم کە بە دڵسۆزییەوە پارێزگاری لە یەکێتی گەل و سامان و خاکی کوردستانی عێراق بکەم و پابەند بم بە یاسا).

سێیەم: مەرجە لە دامەزراندنی هەر یەك لە سەرۆك و جێگرەکەی و بەڕێوەبەری گشتی سندوق و ئەندامانی دەستە، جگە لە نوێنەرانی هەردوو وەزارەتی سامانە سروشتییەکان و وەزارەتی دارایی و ئابووری سەرباری بوونی مەرجە گشتییەکانی دامەزراندن لە وەزیفەی گشتییدا، بەلای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بن لە بواری پسپۆڕی دەستە و خاوەن شارەزایی بن لە

بواری پسپۆڕی دەستە بۆ ماوەیەك کەمتر نەبێت لە (10) دە ساڵ بەنیسبەت سەرۆك و (7) حەوت ساڵ بەنیسبەت جێگری سەرۆك و بەڕێوەبەری گشتی سندوق و ئەندامەکان.

چوارەم: ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیە کەسانێك لەوانەی خاوەن شارەزایی و پسپۆڕین لەسەر پێشنیاری ئەنجومەن بەسیفەتی راوێژکاریی دابمەزرێنێت و ماف و پابەندییەکانیان و ژمارەیان بەپێی گرێبەست و بەگوێرەی پێڕەوی ناوخۆی دەستە، کە ئەنجومەنی وەزیران پەسندی دەکات، دیاری دەکرێن.

ماددەی (6):

بەستنی کۆبوونەوەی دەستە بە ئامادەبوونی (3/2) دوو لەسەر سێی ئەندامەکانی دەبێت و بڕیارەکانی بە زۆرینەی ڕەهای ئەندامەکان دەردەکرێن.

ماددەی (7):

دەستە ئەمانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

یەکەم: تۆمارکردن و دۆکیومێنتکردنی سەرجەمی داهاتەکانی نەوت و گازی هەرێم، کە بە گوێرەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەستدەکەون لە سندوقدا، هەروەها بەڕێوەبردن و مسۆگەرکردنی گواستنەوەیان بۆ ژمێرەی وەزارەتی دارایی و ئابووری، پاش ئەوەی بەپێی ماددەی (12)دوازدەمی ئەم یاسایە لەسەر پێشنیاری دەستە و بڕیاری ئەنجومەنی وەزیران و پەسەندکردنی پەرلەمان، تەرخان دەکرێن.

دووەم: وردبینیکردنی جولەی گشت داهاتەکانی نەوت و گازی هەرێم لە سندوقدا بەپێی چاودێری نێوخۆیی، لەگەڵ دەرکردنی راپۆرتی مانگانە لە بارەیانەوە.

سێیەم: ساڵانە ئاشکراکردنی گشت ئەو داتایانەی تایبەتن بە ژمێرە و چالاکیەکانی سندوق دەربارەی سپاردن و راکێشان و وردبینی کردنیان بە بەکارهێنانی کۆمپانیای ژمێریاریی جیهانیی لێهاتوو متمانە پێکراو، دواتر بەرزکردنەوەی راپۆرتی ناوبەناو بۆ ئەنجومەنی وەزیران کەوا چالاکی و راپۆرتی کۆمپانیاکانی ژمێریاریی جیهانی پووخت دەکاتەوە لەگەڵ دەرخستنی راوبۆچوونی خۆی لەسەر ئەم راپۆرتانە.

چوارەم: مسۆگەرکردنی شەفافیەت و درکاندن لە پرۆسە داراییەکان لە کاتی ئەنجامدانی رێکار و پرۆسەکانی ژمێرکاری بە گوێرەی ستاندەری ژمێریاریی پەیڕەوکراوی جیهانی و ئاستی پیادەکردنیان لەسەر گشت ژمێرەکانی سندوق کە لەم یاسایەدا باسکراون.

پێنجەم: پێویستە لەسەر دەستە ڕاپۆرتەکانی خۆی بە شێوەی مانگانە و ساڵانەی بداتە پەرلەمان و، بۆ رای گشتی ئاشکرایان بکات.

بەشی چوارەم

بەڕێوەبردنی داهاتەکانی نەوت و گاز

ماددەی (8):

دەستە وەرگرتنی ئەمانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

یەکەم: کۆی داهاتە شایستە وەدەستهاتووەکانی هەرێم لە هەناردەکردن و فرۆشتنی نەوت و گاز بە گوێرەی گرێبەستەکانی نەوت و گاز.

دووەم: سەرجەم پێبەخشین و پاداشتەکانی هاتوو لە گرێبەستەکانی نەوت و گاز و مۆڵکانەکان لە کاتی شایستە بوونیاندا، لە نێوانیشیاندا پاداشتەکانی واژووکردن و بەرهەمهێنانی گرێبەستە نەوتییەکان لەگەڵ کۆمپانیا بیانی و خۆماڵییەکان، پاداشتەکانی ژێرخانی ئابووری و، بڕەکانی تەرخانکراو بۆ پاراستنی ژینگە و داهاتی دیکە بە گوێرەی ئەوەی لە یاسای نەوت و گاز و یاساکانی دیکەی پەیوەندداردا هاتووە.

سێیەم: کۆی داهاتەکانی بەرهەمە نەوتی و گازییەکان.

چوارەم: داهاتی دارایی هاتوو لە حکومەتی ئیتیحادیی کەوا ڕاستەوخۆ پەیوەستە بە نەوت و گاز و بەرهەمەکانیان جگە لە پشکی هەرێم لە بودجەی گشتی ئیتیحادیدا.

پێنجەم: ئەو بڕانەی وەك شایستە بۆ هەرێم هاتوون لەوەی تایبەتە بە نەوت و گازەوە ئەویش بەگوێرەی حوکمەکانی یاسای دیاریکردن و وەرگرتنی شایستە داراییەکانی هەرێمی کوردستان ـ عێراق لە داهاتە ئیتیحادییەکان ژمارە (5)ی ساڵی 2013، لەگەڵ ڕەچاوکردنی بڕگەی (چوارەم)ی سەرەوەی ئەم ماددەیە.

شەشەم: ئەو داهاتانەی کە لە ئەنجامی وەبەرهێنان بەسەرمایەی سندوقەکە وەدەستدێن.

حەوتەم: هەر داهاتێکی تری پرۆسەی نەوت و گاز کە لەم ماددەیەدا ئاماژەی بۆ نەکراوە.

ماددەی (9):

یەکەم: ژمێرەی ئەم سندوقە ژمێرەیەکی داخراوە و خەرجی لێناکرێت تەنها بۆ مەبەستی کۆکردنەوەی داهاتەکانە.

دووەم: چەند ژمێرەیەکی جۆراوجۆر بۆ سندوق دەکرێتەوە، چ بە دیناری عێراقی بێت، یان هەر دراوێکی بیانی لە لقی بانکی ناوەندیی عێراقی لە هەرێمدا، یان هەر بانکێکی دیکەی حکومی کە ئەنجومەنی وەزیران پاش پەسەندکردنی لقی بانکی ناوەندیی لە هەرێمدا هەڵیدەبژێرێت، بە مەبەستی سپاردنی گشت داهاتەکانی نەوت و گاز کە لەم یاسایەدا دەقیان لەسەر کراوە.

سێیەم: پێویستە لەسەر دەستە ڕێنمایی پێویست بۆ جولاندن و سپاردنی بڕەکان لە نێوان ژمێرەکانی سەر بە سندوق پاش پەسەندکردنی لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە، دەربکات.

چوارەم: دەستە دەسەڵاتی هەیە ژمێرەیەکی تایبەت لە بانکە ئەهلیەکان بکاتەوە تەنها بۆ مەبەستی وەبەرهێنان بەسەرمایەی سندوقەکە بەپێی یاسا کارپێکراوەکان.

ماددەی (10):

وەزارەت شایستە داراییەکانی کۆمپانیاکانی بواری نەوت و گاز لە هەرێمی کوردستاندا دیاری دەکات و، لەلایەن دەستەی سندوقەوە وردبینی بۆ دەکرێت و، لەلایەن ئەنجومەنەوە ڕەزامەندی لەسەر دەدرێت و، لە بودجەی ساڵانەدا تەرخانکردنی بۆ دەکرێت و، پەرلەمان پەسندی دەکات.

ماددەی (11):

سندوقێك بەناوی (سەندوقی نەوەکانی داهاتووی کوردستان) دادەمەزرێت، کە بەڕێوەبردن و دراوپێدانی بە یاسایەك ڕێکدەخرێت کە لە ماوەی (12) دوازدە مانگ تێنەپەڕێت لە ڕێکەوتی بەرکاربوونی ئەم یاسایەدا دەردەکرێت، تیایدا ڕێژەیەکی دیاریکراو لە داهاتە نەوتی و گازییەکانی وەرگیراو بەپێی یاسا بۆ نەوەکانی داهاتوو دەسپێردرێت و لە بودجەی ساڵانەدا جێگیر دەکرێت.

بەشی پێنجەم
دابەشکردنی داهاتەکانی سندوق

ماددەی (12):

یەکەم: داهاتەکانی نەوت و گاز کە لە سندوقدا دەسپێردرێن و بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە وەرگیراون ، لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە بەپێی مەرج و ستاندەری هاتوو لە یاسای نەوت و گازدا، پاش تەرخانکردنی ئەم بڕانە لە بودجەی ساڵانە و پەسەندکردنی لەلایەن پەرلەمانەوە، بەم شێوەیەی خوارەوە دابەش دەکرێن:

1- دراوپێدانی بودجەی گشتی بە گوێرەی یاسای بودجەی گشتی ساڵانەی هەرێم.

2- ژمێرەی (سندوقی نەوەکانی داهاتوو) بەگوێرەی حوکمەکانی ماددەی (11) یازدەمی ئەم یاسایە.

3-دراوپێدانی وەزارەت پاش ڕەزامەندی ئەنجومەن بۆ پاڵپشتی کردنی ژێرخانی ئابوری کەرتی نەوت و گاز لە هەرێمدا لە کاتی پێویستیدا و، قەرەبوو کردنەوەی خاوەنی ئەو زەوییانەی بۆ پڕۆسەکانی نەوت و گاز تەرخان دەکرێن و، قەرەبووکردنەوەی ئەو کەس و لایەن و موڵکانەی لە ئەنجامی پرۆسە نەوتیی و گازییەکاندا زیانیان پێ دەگات.

4- پاڵپشتیکردنی سندوقی ژینگەی دامەزراو بەپێی خاڵی (10)ی بڕگەی (یەکەم) لە ماددەی (37) سی و حەوت یاسای نەوت و گاز.

5-دراوپێدانی ڕێژەیەکی دیاری کراو لە داهاتی سندوق بۆ دەستەبەری کۆمەڵایەتی کە بەپێی یاسا ڕێك دەخرێت.

6- دراوپێدانی ڕێژەیەکی دیاری کراو لە داهاتی سندوق بۆ گەشە پێدانی ژێرخانی کشتوکاڵ کە بەپێی یاسا ڕێك دەخرێت.

7-تەرخانکردنی بڕی (2) دوو دۆلار بۆ هەر بەرمیلێك نەوتی بەرهەمهاتوو وەك پترۆدۆلار بۆ هەر قەزایەك کە نەوتی لێ دەردەهێنرێت.

دووەم: لە سەرەتای نیوەی دووەمی هەر ساڵێکی ڕۆژ ژمێریی، وەك یەکیی داهاتەکانی نەوت و گاز و تەرخانکراوە فیعلیەکانی ژمێرەکانی سندوق ئەنجام دەدرێت و، ژمێرەکانی سندوق لەسەر ئەم بنەمایە و بەپێی یاسا و پێڕەوەکانی بنەماکانی ژمێریاری متمانە پێکراو لە هەرێمدا، ئەنجام دەدرێن.

سێیەم: کارەکانی دەستە و ژمێرەکانی سندوق ملکەچ دەبن بۆ چاودێری پەرلەمانی کوردستان و دیوانی چاودێریی دارایی هەرێم.

چوارەم: دەستە بەرپرسیارێتی خۆی بەپێی ئەو پرنسیپ و ستاندەرانەی تایبەتن بە دەسپێشخەری شەفافیەت لە پیشەسازییە دەرهێنکارەکانی هاتوو لە سەرچاوەی (Extractive Industries Transparency Initiative)ی ناسراو بە (EITI) پیادە دەکات و پێویستە شیاو و هاوتەریب بن لەگەڵ شێوازە هەرە باشەکانی پیشەسازییە نەوتییەکان.

بەشی شەشەم

حوکمی کۆتایی

ماددەی (13):

ئەنجومەنی وەزیران پێڕەوێك بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەردەکات.

ماددەی (14):

هەیکەلی کارگێڕی سندوق بە پێی پەیڕەو دیاری دەکرێت کە بە ماوەیەك لە (45) چل و پێنج رۆژ لە رێکەوتی پێکهێنانی دەستە تێپەڕ نەکات، دەردەکرێت.

ماددەی (15):

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکرێت.

ماددەی (16):

ئەم یاسایە لە رێکەوتی بلاَوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێت.

مسعود بارزانی
سەرۆکی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

هەولێر
2015/4/30

هۆیەکانی دەرچوواندن

بەمەبەستی بە دامەزراوەیی کردنی کەرتی نەوت و گاز لە هەرێمی کوردستان کە بە شێوەیەك بێت داهاتەکانی پرۆسە نەوتی و گازییەکان بە باشترین شێوە کۆ بکرێنەوە و، پشتیوانی شەفافیەت و گەشەی ئابووری هەرێمی کوردستان بێت، ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەلایەتی

ژمارە 1908 **لە** 2015/4/28

پاڵپشت بە ئەحکامی ماددەی (23) لە یاسای کار ژمارە (71)ی ساڵی (1987) ئەم ڕێنماییەی خوارەوەمان دەرکرد:

ڕێنمایی ژمارە (2)ی ساڵی 2015

کارکردنی کرێکارانی بیانی لە هەرێمی کوردستان – عێراق

بەشی یەکەم

پێناسە و ڕێککارەکان

ماددەی یەکەم:

یەکەم : هەرێم : هەرێمی کوردستان _ عێراق.

دووەم : وەزارەت : وەزارەتی کارو کاروباری کۆمەلآیەتی لە هەرێم.

سێ یەم : وەزیر : وەزیری کار و کاروباری کۆمەلآیەتی لە هەرێم.

چوارەم : بیانی : هەرکەسێك کە هەڵگری ڕەگەزنامەی عێراقی نەبێت و ئارەزووی کارکردن بکات لە هەرێمی کوردستان – عێراق بە سیفەتی کرێکار لە کەرتی تایبەت یان تێکەلاو یان هاریکاریی

پێنجەم :کار: هەر چالاکییەك بێت کە لەلایەن کەرتی تایبەت یان تێکەلاو یان هاریکاریی ئەنجام بدرێت .

شەشەم : مۆڵەتی کار : بەڵگەنامەیەکی فەرمیە لەلایەن وەزارەتەوە دەردەچێت بەپێی نموونەیەك کە بۆ ئەم مەبەستە ئامادەکراوە و ماف دەداتە کرێکار بۆ کارکردن لە هەرێم .

حەفتەم : کۆمپانیای هێنانی کرێکار : هەر کۆمپانیایەکی تۆمارکراو بەشێوەیەکی فەرمی کە خاوەنەکەی کەسێکی عێراقیی دانیشتووی هەرێم بێت و ڕێپێدراو بێت لەلایەن وەزارەتەوە بە هێنانی کرێکاری بیانی لە دەرەوە بەپێی یاساکانی کارپێکراو .

هەشتەم : كۆمپانیا یان پرۆژەی كارپێكەری كرێكاری بیانی : هەر كۆمپانیایەكی تۆماركراو یان پرۆژەیەكی مۆڵەت پێدراو كە كرێكاری بیانی بەكار بهێنێت بەپێی یاسا و ڕێنماییەكانی كارپێكراو.

نۆیەم : مۆڵەتی كۆمپانیا بۆ هێنانی كرێكاری بیانی : بەڵگەنامەیەكی فەرمیە لەلایەن وەزارەتەوە دەردەكرێت بەپێی نموونەیەك كە بۆ ئەم مەبەستە ئامادەكراوە و ماف دەداتە كۆمپانیای هێنەر بۆ هێنانی كرێكاری بیانی .

دەیەم : كاری ناومالّ : ئەو كارەی كە لەناو خێزاندا ئەنجام دەدرێت وەكو كارێكی سروشتی كە ئەندامانی خێزان خۆیان دەتوانن بیكەن وەكو كاری (خاوێن كردنەوە و چێشت لێنان و شوشتن و هی تر..) .

یازدەهەم : كرێكاری ناومالّ : هەر كەسێك بەكرێ گیرابێ بۆ كاری ناومالّ (كاركردن لەمالّ) لە چوارچێوەی گرێبەستی كاردا، ئەگەر هاتوو (پیاو بێ یان ژن).

دوازدەهەم : خاوەن مالّ : هەر كەسێكی سروشتی كە كرێكارێك بەكاردێنێ لەماڵەكەی خۆی بەرامبەر بەكرێ .

ماددەی دووەم:

یەكەم : مۆڵەتی هێنانی كرێكار لەلایەن وەزیرەوە یان هەركەسێكی ڕێپێدراو لەلایەن وەزیرەوە ، دەدرێتەكۆمپانیایەكە دوای دەستەبەركردنی مەرجەكانی هاتوو لەو ڕێنماییە.

دووەم : ماوەی مۆڵەتی هێنانی كرێكار یەك ساڵە و دەكرێت نوێ بكرێتەوە لەسەر داوای خاوەنەكەی بەلایەنی كەم مانگێك پێش بەرواری كۆتایی هاتنی ماوەكەی .

سێیەم : ئەم بڕە پارانە لە كۆمپانیای هێنانی كرێكاری بیانی لە هەرێم وەردەگیرێن بەم شێوەیەی خوارەوە:

1-بڕی (1,000,000) یەك ملیۆن دینار وەردەگیرێت لە بڕی پێدانی مۆڵەتی هێنانی كرێكاری بیانی.

2-بڕی (500,000) پێنج سەد هەزار دینار وەردەگیرێت لە بڕی نوێ كردنەوەی مۆڵەتەكە بۆ ماوەی ساڵێك.

ماددەی سێیەم:

یەکەم: مۆڵەتی کارکردنی کرێکاری بیانی لەلایەن وەزیرەوە یان هەرکەسێکی ڕێپێدراو لەلایەن وەزیرەوە ، دەدرێتە کرێکاری بیانی بەپێی مەرجەکانی هاتوو لەو ڕێنماییە.

دووەم : ماوەی مۆڵەتی کار یەك ساڵە و بەپێی پێویستی نوێ دەکرێتەوە لەگەڵ ڕەچاوکردنی ئەو مەرجانەی لەو ڕێنماییەدا هاتوون و پێویستە کەسی بیانی لە ڕێگەی خاوەنکارەکەیەوە داوای نوێکردنەوەی مۆڵەتەکەی بکات بە لایەنی کەم مانگێك پێش بەرواری کۆتایی هاتنی ماوەکەی .

سێیەم: کرێکاری بیانی مافی ئەوەی نیە بچێتە سەر کار پێش بەدەست هێنانی مۆڵەتی کار کردن.

ماددەی چوارەم :

نابێت خاوەنکار لە کەرتی تایبەت و تێکەڵاو و هاریکاری , کار بە هیچ بیانییەك بکات ئەگەر مۆڵەتی کارکردنی بەدەست نەهێنابێت بەپێی ئەو مەرج و ڕێککارانەی لەو ڕێنماییەدا دیاری کراون.

ماددەی پێنجەم :

لەکاتی رەزامەندبوون لەسەر داواکاری هێنانی کرێکاری بیانی و نوێ کردنەوەی مۆلەتی کارکردن, پێویستە رەچاوی ئەمانەی خوارەوە بکرێت :

یەکەم : پێویستی هەرێمی کوردستان بە دەستی کاری کرێکاری بیانی لە ژێر ڕۆشنایی پێویستی بازاڕی کار و داواکاری وپێداویستیەکانی هەر پارێزگایەك ، ئەویش دوای دڵنیابوون لەم داواکاریانە لەرێگای بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار.

دووەم: پشتگیری کردنی فەرمانگەکان و لایەنە تایبەتمەند و پەیوەندیدارەکان , وە پێشکەش کردنی بەلگەنامەی پێویست بە لاری نەبوونی کارکردنی کەسی بیانی لەناو هەرێم .

ماددەی شەشەم :

یەکەم : پێویستە لەسەر ئەو کۆمپانیا و خاوەن پرۆژانەی کە کار بە کرێکاری بیانی دەکەن ، گرێبەست بکەن لەگەڵ کرێکاری بیانی کارپێکراو بەپێی یاساکانی کار و خانەنشینی و دەستەبەری کۆمەلایەتی کرێکاران و ئەو ڕێنماییانەی لە وەزارەت دەرچووە.

دووەم: گرێبەستی کار بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار نوێ دەکرێتەوە و پێڕاگەیاندنی بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و دەستەبەری کۆمەلایەتی .

سێیەم: نابێت کۆمپانیا هیچ بڕە پارەیەك وەربگرێت لە بەرامبەر نوێکردنەوەی گرێبەستی کار.

ماددەی حەوتەم :

هەر کەسێکی بیانی نیشتەجێی هەرێم بێت و کارتی نیشتەجێبوونی هەبێت کەمتر نەبێت لە شەش مانگ و بیەوێت لە هەرێم کار بکات پێویستە ئەم ڕێککارانەی خوارەوە بگرێتەبەر بۆ بەدەست هێنانی مۆڵەتی کارکردن :-

یەکەم : پێشکەشکردنی داواکارییەکی نووسراو بۆ بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار وەیان لەڕێی ئەو خاوەنکارەی کە دەیەوێت کاری پێبکات.

دووەم : پێشکەش کردنی بەڵگەنامەی یاسایی کە تیایدا هاتنە ژوورەوەی بۆ ناو هەرێم و نیشتەجێبوونی بە شێوەیەکی یاسایی چەسپێندرا بێت.

سێیەم : پێویستە داواکارییەکە گشت ئەو زانیارییانە لەخۆوە بگرێت کە پەیوەندیدارن بە لێهاتوویی کرێکار و پاڵپشت بێت بە بڕوانامە و بەڵگەنامەی پێویست کە ناو و ڕەگەزنامە و بەڵگەنامەی بێ تاوانی و جۆری کار و ماوەی کارکردن و ناوی خاوەنکارەکەی و ناونیشانی تەواوی تیابێت .

چوارەم : کۆمپانیا یان خاوەنکار هەڵدەستێ بە پێشکەش کردنی دەستەبەری دادی بۆ کرێکارە بیانییەکە و بەرپرسیار دەبێت لێی تا ئەو کاتەی گرێبەستی کارەکەی تەواوبێت .

ماددەی هەشتەم :

کۆمپانیای مۆڵەت پێدراو بۆ هێنانی کرێکاری بیانی، پێویستە بڕی (50000$) پەنجا هەزار دۆلاری ئەمریکی وەك دەستەبەری بانکی لە بانکە حکوومیەکان دابنێت بەم شێوەیەی خوارەوە:

(20000$) بیست هەزار دۆلاری ئەمریکی بەشێوەی نەختی و بڕی (30000$) سی هەزار دۆلاری ئەمریکی وەك نامەی دەستەبەری (خطاب ضمان) لە ژێر ژمێرێکی تایبەتی بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار، ئەم بڕە پارەیە خەرج دەکرێت لەلایەن لیژنەیەکی پێکهێنراو بە سەرۆکایەتی بەڕێوەبەری کار و ئەندامێتی هەر یەك لە بەڕێوەبەرایەتی نشینگە و یەکێتی سەندیکاکانی کرێکاران، ئەمەش لەکاتی پابەند نەبوونی کۆمپانیا بە یاسا و ڕێنماییەکانی دەرچوو و لەکاتی پێویستدا. وە لەکاتی خەرج کردنی هەر بڕە پارەیەك لە مایەی ئاماژەپێکراو ، پێویستە لەسەر کۆمپانیا قەرەبووی ئەو بڕە بکاتەوە بۆ ژمارەی ژمێریەکە لەماوەی (15) پازدە ڕۆژدا.

ماددەی نۆیەم :

پێویستە لەسەر کۆمپانیاکانی هێنانی کرێکاری بیانی و خاوەن پرۆژەکانی وەبەرهێنان و هوتێل وچێشتخانە پێنج ئەستێرەکان و بەرەو سەرەوە کە ئارەزوو دەکەن کار بە کرێکاری بیانی بکەن، ڕەچاوی ئەم ڕێککارانەی خوارەوە بکەن:

یەکەم :

أ- داواکارییەکی نووسراو پێشکەشی بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار بکەن لە پارێزگاکان لەگەڵ لیستێکی هاوپێچ کە زانیاری تەواوی لەخۆ گرتبێت لەبارەی کرێکارە بیانیانەکان و لێهاتووییان کە دەیانەوێت بیانهێننە ناو هەرێم .

ب- هەستان بە ڕاگەیاندن بۆ دوو جار لە ماوەی (15) رۆژدا لە ڕاگەیاندنی بینراو و خوێندراو سەبارەت بە پێویستییان بە کرێکار و لەگەڵ دیاری کردنی جۆر و شوێنی پرۆژەکە وجۆری کار و بڕی کرێ و ژمارەی کرێکار و پسپۆری و لێهاتوویی داواکراو.

ج- پێشکەش کردنی دانەیەك لە کۆپی گرێبەستی کار لە نێوان لایەنە پەیوەندیدارەکان .

د- لە سەر خاوەن پرۆژەکانی وەبەرهێنان ئەوانەی کار بە کرێکاری بیانی دەکەن بڕێك پارە کە لەنێوان ($500) پێنج سەد دۆلار تا($1000) هەزار دۆلار دابنێن بۆ هەرکرێکارێك بەپێی خەرجی وڵاتەکەی وەکو بارمتە لە بانکە حکومییەکان بۆ دەستەبەرکردنی مافی کرێکاری بیانی و گەڕاندنەوەی بۆ وڵاتی خۆی دوای کۆتایی هاتنی ماوەی گرێبەستەکەی یان نوێکردنەوەکەی. وە کۆی بڕی دانراو لە ($25000) بیست و پێنج هەزار دۆلار زیاتر نەبێت.

هـ- نابێت کۆمپانیای هێنانی کرێکار, کرێکارانی بیانی بەکار بهێنێت بۆ کاری ڕۆژانە و بازرگانیان پێوە بکات.

و- نابێت خاوەن پرۆژەی وەبەرهێنان هیچ کرێکارێك بداتە هەر کۆمپانیایەك یان پرۆژەیەکی تر بەرامبەر بڕێك پارە یان هەر جۆرە قازانجێك.

دووەم : کۆمپانیا مۆڵەت پێدراوەکان و خاوەن پرۆژەکانی وەبەرهێنان ، بەرپرسن و دەستەبەرن لە کرێکارانی هێنراو لەکاتی هاتنە ژوورەوەیان بۆناوخاکی هەرێم تا ئەو کاتەی بە شێوەیەکی یەکجارەکی دەڕۆن .

سێیەم : ئەگەر لە گرێبەستی کار بۆ بیانی بە ڕوونی ئاماژەی پێنەکرا بێت، پێویستە لەسەر کۆمپانیا یان خاوەنکار پلیتێکی گەشتکردن لەسەر ئەرکی خۆی بداتە بیانیەکە بۆ ئەو وڵاتەی کە لێی

هێنراوە ئەگەر لەکارەکەی نە پچڕا بێت پێش کۆتایی هاتنی ماوەی گرێبەستەکەی بەهەر هۆیەکی نایاسایی.

چوارەم : لەکاتی مردنی کرێکاری بیانی، پێویستە لەسەر کۆمپانیا یان ئەو ماڵەی کە کار بە کرێکارە بیانیەکە دەکات:

أ- پێڕاگەیاندنی کۆمپانیای هێنەر و بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار و نزیکترین بنکەی پۆلیس لە ماوەیەك کە زیاتر نەبێت لە (24) کاتژمێر.

ب- لەسەر کۆمپانیای هێنەر و خاوەن پڕۆژە وەبەرهێنەرەکان پێویستە هەستن بە مامەلەکانی دەرکردنی بەڵگەنامەی کۆچکردن بۆ کرێکاری مردووە و هەروەها هەڵبستن بە ئامادەکاری بۆ گواستنەوەی تەرمەکەی بۆ وولاتەکەی یان شوێنی نیشتەجێی بە پێی ڕێوڕەسمی ئاینی خۆی بە مەرجێك پێچەوانە نەبێت لەگەڵ ئەوەی کە لە هەرێم کاری پێدەکرێت . و ئەگەر کۆمپانیا بە ئەرکی گواستنەوەی تەرمەکە هەڵنەستا، پێویستە لەسەر بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتیەکانی نشینگە و سەندیکای کرێکاران ئەو کارە ئەنجام بدەن لەسەر بارمتەی (تأمینات) دانراوی کۆمپانیا لە بانکە حکومییەکان.

ماددەی دەیەم :

پێویستە لەسەر کرێکاری بیانی پابەند بێت بەمانەی خوارەوە:

یەکەم : وازهێنان لەکار لەکاتی کۆتایی هاتنی ماوەی مۆڵەتەکەی ئەگەر نوێ نەکرایەوە.

دووەم : مۆڵەتەکەی ڕادەستی خاوەنکارەکەی بکات لەکاتی کۆتایی هاتنی گرێبەستەکە یان لەبەر هەر هۆیەکی دیکەی یاسایی بۆ ئەوەی بگەرێندرێتەوە بۆ بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار.

ماددەی یازدهەم:

پێویستە لەسەر کۆمپانیا و پرۆژەکانی کارپێکەری کرێکاری بیانی پابەندبن بەمانەی خوارەوە:

یەکەم : تۆمارێکی هەبێت کە زانیاری پێویستی دەربارەی کرێکارانی بیانی لەخۆوە گرتبێت.

دووەم : دانانی کرێکارانی خوماڵی وەك یاریدەدەری کرێکارانی بیانی, ئەوانەی کرێکاری تەکنیکین لە پرۆژەکان کە لێهاتووییەکانیان گونجاو بێت لەگەڵ لێهاتوویی کرێکارە بیانییەکان بۆ مەشق پێکردنیان لەسەر ئەو کارانە لە ماوەی کارکردنەکەیاندا .

سێیەم :

أ- لەکاتی گۆڕینی شوێنی کارکردنی کرێکاری بیانی پێویستە ڕەزامەندی فەرمی بەدەست بێنێ لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار و نشینگە لەگەڵ دیاری کردنی هۆی گۆڕینی شوێنەکە بەپێی مەرجەکانی یاسایی و ئەو ڕێنماییانەی کە لەم بارەیەوە دەرچوون.

ب- ئاگادار کردنەوەی بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار لە کاتی وازهێنانی کرێکاری بیانی لەکارەکەی یان لەکاتی کۆتایی هاتنی ڕاژەکەی یان کۆتایی هاتنی ماوەی مۆڵەتەکەی یان بەجێ هێشتنی هەرێم ، بۆیە دەبێت مۆڵەتی کارکردنەکە بگەڕێنێتەوە بۆ لایەنەکانی سەرەوە بۆ ئەوەی بەڵگەنامەی پچڕانی پەیوەندی پێ بدرێت بەپێی یاسا.

ماددەی دوازدهەم :

وەزیری کار، یان ئەو کەسەی کە ڕێپێدراوە لە لایەن وەزیرەوە بۆی هەیە :

یەکەم: وەستاندنی کارکردن بە (مۆڵەتی هێنانی کرێکاری بیانی)ی کۆمپانیاکان بۆ ماوەی (6) شەش مانگ لە کاتی پابەند نەبوونی کۆمپانیا بە یاسا و ڕێنماییە کارپێکراوەکان دوای ئاگادار کردنەوە بۆ یەك جار.

دووەم : سەندنەوەی (مۆڵەتی هێنانی کرێکارانی بیانی) لە کۆمپانیا دوای بەجێهێنانی بڕگەی سەرەوە لەکاتی سەرپێچی کردن یاسا و ڕێنماییەکانی دەرچوو ، و بەڕێوەبەرایەتی تۆماری کۆمپانیاکان ڕابگەیەنرێت کە هیچ ئەستۆپاکیەك بۆ ئەو کۆمپانیایە نەکرێت کە مۆڵەتەکەی لێ وەرگیراوە و بەرپرسیارەتی ئەو کرێکارانەی کە هێناویەتی لەئەستۆی دەمێنێت تا تەواوکردنی سەرجەم پابەندیەکانی کە لەسەریەتی ، وەیان ڕێکەوتنێك لەگەڵ کۆمپانیایەکی هێنەری کرێکاری تری مۆڵەت پێدراو بکات کە هەموو کرێکارە هێنراوەکان وئەو بەرپرسیاریەتییەی کەلەسەریەتی بگرێتە ئەستۆی خۆی .

سێیەم : سەندنەوەی مۆڵەتی پێدراو بۆ هێنانی کرێکارانی بیانی ئەگەر کۆمپانیا هەڵنەستێ بە هێنانی کرێکارانی بیانی لەماوەی (1) یەك ساڵ لە بەرواری دەرچوونی مۆڵەتەکە.

چوارەم : ئەو کۆمپانیایەی موڵەتی هێنانی کرێکاری بیانی لێسەنراوەتەوە بەهۆی سەرپێچیکردنی یاسا وپەیرەو وڕێنماییەکان ، مافی پێشکەشکردنی داواکاری بۆموڵەتێکی نوێ تری نیە ، تەنها دوای پێپەربوونی (1) یەك ساڵ لەو بەروارەی سەندنەوە موڵەتەکە.

ماددەی سێزدەهەم:

مۆڵەتی کۆمپانیا بۆ هێنانی کرێکاری بیانی هەڵدەوەشێتەوە لەکاتی داواکردنی لەلایەن کۆمپانیاوە پاش پابەند بوونی تەواوی کۆمپانیا بە یاسا و ڕێنماییە کارپێکراوەکان و ئەستۆپاکی ، وەیان کۆمپانیایەکی تری مۆڵەت پێدراو بەڵێن بدات بە لە ئەستۆ گرتنی هەموو ئەو کرێکارانەی کە لە ئەستۆی کۆمپانیا مولەت هەڵوەشێنراوەکە دابوو بە ڕێککەوتنی لەگەڵی دا, وە لایەنی دووەم سەرجەم پابەندی و بەرپرسیارەتیەکان لەئەستۆ دەگرێت کە پەیوەندەی بەکۆمپانیا هەڵوەشێنراوەکەیە.

ماددەی چواردەهەم :

یەکەم : مۆڵەتی کارکردن هەڵدەوەشێتەوە لە هەر کاتێکدا بێت لەم بارانەی خوارەوە:

أ- ئەگەر دەرکەوت زانیاری و بەڵگەنامەکان لەسەر داواکردنی مۆڵەتی کار نادروست بوون.

ب- ئەگەر بوونی کرێکاری بیانی ببێتە هۆی زیان گەیاندن بە بەرژەوەندی گشتی.

ج- ئەگەر خاوەنکار بەشێوەیەکی نایاسایی کۆتایی بە گرێبەستی کرێکارێکی خومالّی هێنا و کرێکارێکی بیانی لە شوێنی دانا, وە کرێکاری یەکەم هەمان لێهاتوویی و مەرجەکانی کارکردنی هەبێت کە کرێکاری دووەم هەیەتی.

دووەم : هەڵوەشاندنی مۆڵەت ڕێگرنیە لە ڕەوانەکردنی کرێکاری بیانی یان خاوەنکار بۆ دادگاکان ئەگەر سەلمێنرا کە هەڵساون بە یەکێك لەوسەرپێچیانەی کە لە خاڵەکانی بڕگەی یەکەمی سەرەوەدا هاتووە.

بەشی دووەم:

بەندە تایبەتەکان بە کرێکارانی بواری خزمەتگوزاریی ناو ماڵان

ماددەی پازدەهەم: پابەندبوونی کرێکاری ناو ماڵ :

یەکەم : پابەند دەبێت بە ئەنجامدانی ئەو کارانەی کە خاوەن ماڵ داوایان دەکات کە گونجاون لەگەڵ سروشتی کارەکەی و هەروەها دژی بنچینە یاساییەکان و دابونەریتی گشتی نین.

دووەم : پاراستنی تایبەتمەندییەکانی ئەو ماڵەی کە کاری تێدا دەکات , و پارێزگاری کردنی کەل وپەل و نهێنییەکانی ناو ماڵەکە تەنانەت ئەگەر لەوێش نەما .

سێیەم : پابەند بوون بە جێنەهێشتنی ماڵەکە لە کاتەکانی کارکردندا بە بێ مۆڵەتی خاوەن ماڵ .

چوارەم : بۆی نیە دوای کاتژمێر (10)ی شەو لە شوێنە گشتییەکان وپارك و مۆڵ بێت ئەگەر یەکێك لە ئەندامانی خێزانەکەی لەگەڵدا نەبوو، بە هەر هۆیەك بێت.

پێنجەم : ئەگەر کرێکارەکە لە ماڵەکە رای کرد بێ ئەوەی خاوەن ماڵ هۆکاری ئەو راکردنە بێت ، ئەوا گشت بەرپرسیارێتییە یاساییەکانی دەرەنجامی ئەو کارە دەکەونە ئەستۆی خۆی لەگەڵ تێچووەکانی گەڕانەوەی بۆ وولاتەکە.

ماددەی شازدەهەم: بەرپرسیارێتییەکانی خاوەن ماڵ:

یەکەم : خاوەن ماڵ پابەند دەبێت بە ئەنجامدانی ئەو رێککارانە بەرامبەر بە کرێکاری ناوماڵ لەو بارانەی خوارەوەدا:

أ- پابەندبوون بە پێدانی کرێی مانگانەی کرێکارەکە بە پێی ئەو گرێبەستەی لەگەڵیدا.

ب-هەستان بەگەیاندنی بۆ نزیکترین نەخۆشخانە لە کاتی رووداوی پێکان لەکاتی کارکردن وەیان بە هۆیەوە بۆ چارەسەرکردنی وە پێڕاگەیاندنی رووداوەکە بە (بەڕێوەبەرایەتی کار و کۆمپانیای هێنەر و نزیکترین بنکەی پۆلیس) .

ج- لە شوێنی جێنشینی بەردەوام یان کاتیی خۆی و خێزانەکەی کاری پێ دەکات و هیچ کەسێکیش بۆی نیە فەرمانی کارکردنی پێبدات جگە لە خاوەن ماڵ و ئەندامانی خێزانەکە.

د- پێدانی مافەکانی لە پشووی هەفتانە و پشووە فەرمییەکان و مۆڵەتی ساڵانەی.

ه- بە رێزەوە مامەڵەی لەگەڵ بکرێت و گشت پێداویستیە گونجاوەکانی کارکردن و مەرجەکانی بۆی دابین بکات و دابین کردنی گشت پێداویستیەکانی خودی کرێکارەکەش لە خۆراك و پۆشاك و خواردنەوە و تەرخانکردنی ژوورێکی تایبەتی گونجاو بۆی کە هۆکارەکانی حەوانەوە و نووستنی تێدا بێت.

و- مانگانە دوو جار، خەرجی هۆکاری پەیوەندیکردنی کرێکارەکە بە خێزانەکەی دابین بکات بە شێوەیەك کە هەر جارێك لە (20) خولەك کەمتر نەبێت، و کرێکارەکە بۆی هەیە لە سەر ئەستۆی خەرجی خۆی پەیوەندیی زیاتریش بکات.

دووەم : لەسەر خاوەن ماڵ ، لایەنە پەیوەندیدارەکان ئاگادار بکاتەوە (بەڕێوەبەرایەتی کار و کۆمپانیای هێنەر و بەڕێوەبەرایەتی نشینگە) لە کاتی راکردنی کرێکار یان ونبوونی ، لە ماوەیەك کە زیاتر نەبێت لە (24) کاتژمێر لەو کاتەی کە بە رووداوەکە دەزانێت.

ماددەی حەڤدەم: پابەندییەکانی کۆمپانیای هێنانی کرێکاری خزمەتگوزاریی ناوماڵان:

یەکەم : کۆمپانیای هێنەر هەڵدەستێت بە ناردنی نووسراوێکی فەرمی بۆ بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار لە پارێزگاکان ، تێیدا داوای پێدانی ڕەزامەندی دەکات لەسەر هێنانی کرێکارانی خزمەتگوزاری ناوماڵان ، ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە لەگەڵدا هاوپێچ دەکات:

أ- وێنەیەك لە داواکاری خاوەن ماڵ کە پێشکەشی کۆمپانیای کردووە، ئەگەر زیاتر لە یەك داواکاری هەبوون ئەوا دەیانکاتە یەك لیست.

ب-وێنەیەك لە گرێبەستی هێنانی کرێکاری بیانی کە لە نێوان خاوەن ماڵ و کۆمپانیاکە ، لەگەڵ گشت پێداویستیە فەرمییەکانی کە ئاماژە پێکراوە لە (ماددەی پێنجەم/ بڕگەی دووەم) و (ماددەی حەوتەم / بڕگەی چوارەم) ی سەرەوە.

ج- وێنەیەك لە سیڤی(c.v) کرێکاری ناوماڵەکە کە تێیدا گشت زانیاری و لێهاتوویەکانی روون کرابنەوە.

گشت ئەو بەڵگەنامانەی سەرەوە لە سەر (CD) یەك دادەنرێن لەگەڵ مامەڵەکە هاوپێچ دەکرێن.

دووەم : لە کاتی گەیشتنی کرێکاری بیانی بۆ ناو هەرێم، پێویستە کۆمپانیای هێنەر ئەمانەی خوارەوە ئەنجام بدات :

أ- دابین کردنی جێ و شوێنی گونجاو بۆ کرێکارەکە.

ب- ئەنجامدانی پشکنینە پزیشکییە پێویستەکان بۆ کرێکارەکە لە یەکێك لە نەخۆشخانەکانی هەرێم کە باوەڕپێکراو بێت لە لایەن وەزارەتی تەندروستییەوە. وە ئەگەر دەرکەوت کە نەخۆشییەکی درمی هەیە یاخود بوونی نیشانەکانی دووگیانی لە ئافرەتە کرێکارەکە ، ئەوا پێویستە کۆمپانیاکە لە ماوەی (24) کاتژمێردا بیگەڕێنێتەوە ئەو وولاتەکەی کە لێی هێنراوە.

ج- سەردانی کردنی فەرمانگە پەیوەندیدارەکان بۆ تەواوکردنی مامەڵەکانی کرێکارەکە لە ماوەیەك کە لە (15) رۆژ تێنەپەڕێت، لە رۆژی گەیشتنی .

د- رادەستکردنی کرێکارەکە بۆ خاوەن ماڵ لە ماوەیەك کە زیاتر نەبێت لە (3) رۆژ دوای گەیشتنی بۆ هەرێم دوای دڵنیابوون لە بێوەیی و ئەنجامدانی پشکنینە پزیشکییە پێویستەکان ، و ناکرێ بە هیچ شێوەیەك لای خۆی بیهێڵێتەوە وەیان رادەستی کەسێکی دیکەی بکات.

سێیەم : پێویستە لەسەر کۆمپانیای هێنەر گشت زانیاری و ئامارەکان لە بارەی کرێکارە هێنراوەکانی بداتە بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار لە پارێزگاکان و بەدواداچوونی بەردەوامیان بۆ بکات .

بەشی سێیەم:
ئەحکامە گشتییەکان

ماددەی هەژدەهەم :

پێویستە پێش یەك (1) مانگ لەکۆتاییهاتنی گرێبەستەکە، بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار ئاگادار بکرێنەوە، ئەگەر بیەوێت گرێبەستەکە نوێبکاتەوە یان نوێ نەکاتەوە.

ماددەی نۆزدەهەم:

ماوەی گرێبەست دوو ساڵ دەبێت و ساڵانە نوێ دەکرێتەوە و بۆ ماوەی سێ ساڵی دیکە و بە پێی پێویست، و نوێکردنەوەکەش بەم شێوەیە دەبێت:

یەکەم : لە کاتی رەزامەندبوونی هەردوو لایەن (خاوەن ماڵ و کرێکار) لەسەر نوێکردنەوە، لەسەر کرێکارەکە داواکارییەك پێشکەش بکات سەبارەت بە رازیبوونی لەسەر نوێکردنەوەکە، و کۆمپانیای هێنەریش داواکاریی نوێکردنەوەکە پێشکەشی بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار دەکات لە پارێزگاکان.

دووەم: لە کاتی رازیبوونی هەردوو لایەنی سەرەوە لەسەر نوێکردنەوەکە ، کۆمپانیای هێنەر بۆی نییە ئەو نوێکردنەوەیە رەت بکاتەوە.

سێ یەم: لە کاتی پێویستی زۆر ، بەرێوەبەری گشتی کار و دەستەبەری کۆمەڵایەتی دەسەلاتی نوێکردنەوەی گرێبەستەکە بۆماوەی یەك ساڵی تری هەیە وەکو دواترین ماوە.

ماددەی بیستەهەم :

نابێت کرێکار بهێندرێت و کاری پێ بکرێت تەمەنی لە (18) ساڵ کەمتر بێت .

ماددەی بیست و یەکەم:

ماوەی تاقی کردنەوەی کرێکار بەپێی یاسا (90) نۆهەت ڕۆژە.

ماددەی بیست و دووەم:

لەکاتی گواستنەوەی شوێنی کۆمپانیا بۆ شوێنێکی تر پێویستە ئاگاداری بەرێوەبەرایەتی کار بکرێت.

ماددەی بیست و سێ یەم: دابڕانی

لەکاتی رازی نەبوونی کرێکارەکە لە بەردەوام بوون بە کارکردن لە لای خاوەن ئەوماڵەی کە بەکرێی گرتووە بە بێ بوونی هۆکارێکی رەوا و پێش تەواوبوونی گرێبەستەکەی ئەم رێ و شوێنانەی خوارەوە لەبەرامبەری دەگیرێتەبەر:

یەکەم : هەڵوەشاندنەوەی گرێبەستەکەی و ناردنەوەی بۆ ئەو وڵاتەی کە لێی هاتووە.

دووەم : قەدەغەکردنی هاتنی بۆ ناو هەرێم جارێکی تر لە لایەن هەر کۆمپانیایەك بێت.

ماددەی بیست و چوارەم:

لەکاتی رەزامەند نەبوونی کرێکارەکە بە نوێ کردنەوەی گرێبەستی کۆتایی هاتووە لەگەڵ خاوەن ئەو ماڵەی کە بەکاری هێناوە بە بێ بوونی هۆکارێکی رەوا، مافی کارکردنی نیە لەلایەن هیچ خاوەن ماڵێکی تر.

ماددەی بیست و پێنجەم:

بە پێی ئەحکامی ماددەی (24/ دووەم)ی لە یاسای کاری کارپێکراو هەر لایەنێك سەرپێچی ماددەی (23) ی هەمان یاسا و ئەم رێنماییانە بکات سزا دەدرێت .

ماددەی بیست و شەشەم:

ئەمانەی خوارەوە لە ئەحکامی ئەم رێنماییانە بەدەر دەبن و نایانگرێتەوە:

یەکەم : کرێکارانی دام و دەزگا نێودەولەتیەکان و نێردراوە دیبلۆماتکارەکان و قونسولخانە بیانیەکانی رێپێدراو لە هەرێم.

دووەم : ئەو بیانیانەی یاسا و رێکەوتنامە و پەیماننامە نێودەولەتیەکان کە حکومەت لایەنێکە تیایدا رێگە پێدراون بە ئەنجامدانی کارەکانیان لە هەرێم .

سێیەم : ئەو بیانیانەی لە لای حکومەت کار دەکەن.

ماددەی بیست و حەوتەم:

رێنماییەکانی ژمارە (3) ی ساڵی (2013) هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی بیست و هەشتەم:

ئەم رێنماییە لەبەرواری بلاوکردنەوەی لە رۆژنامەی (وەقایعی کوردستان) جێبەجێ دەکرێت.

محمد قادر محمد

وەزیری کار و کاروباری کۆمەڵایەتی

دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە

ژمارە : 691 **لە** 2015/4/28

بەپێی حوکمەکانی ماددەی (10)ی لە یاسای دەستەی پاراستن و چاککردن ژینگە ژمارە (3)ی ساڵی 2010 و بڕگەکانی 1و2و3و5 لە ماددەی (31) و ماددەی (33) و ماددەی (45)ی لە یاسای پاراستن و چاککردنی ژینگە لە هەرێمی کوردستانی عیراق ژمارە (8)ی ساڵی 2008 ئەم ڕێنماییانەی خوارەوەمان دەرکرد :

ڕێنمایی ژمارە (1 **)ی ساڵی** 2015

ڕێنمایی تایبەت بە ڕاوکردن و پاراستنی ئاژەڵی کێوی و باڵندەکان

بەشی یەکەم

ئامانجەکان و پێناسەکان

ماددەی (1):

ئامانجەکان :

ئامانجی ئەم رێنماییانە بۆ ئەم خاڵانەی خوارەوەیە:

1- پاراستنی سروشت و پارێزگاری کردن لە رەگەزی ئاژەڵەکان و شوێنی حەوانەوەیان .

2- چۆنیەتی رێگەدان بە ئەندامانی کۆمەڵەی راوچیانی کوردستان بە ئەنجامدانی راوکردن بە پێ ی ئەم مەرجانەی لەم رێنماییانەدا هاتووە .

ماددەی (2):

پێناسەکان:

مەبەست و واتای ئەم زاراوانەی خوارەوە لە بەرامبەریان دیاری کراوە :

1-ئاژەڵی کێوی : ئەو گیانلەبەرانەن کە لەسەر وشکایی دەژین وەکو شیردەرەکان و باڵندە کێویەکان کەماڵی نەکراون یا دڕندەن و ووشکاویەکان کە رۆڵی بەرچاویان هەیە لە پارێزگاری کردن لە هاوسەنگی ژینگەیی و پێداویستەکانی ژیانی مرۆڤ دابین دەکەن .

2- راوکردن :کردارێکە کە تێیدا مەبەست لێ ی دەستکەوتنی باڵندە و ئاژەڵە کێویەکانە ، وە ئامانج لەم رێنماییە رێکخستن و چاککردنی چڕی ئاژەڵە کێویەکان و باڵندەکانە ، وەکارکردنە بۆ بەردەوام بوونی ئەو سامانە بۆ بەکارهێنانی مادی و مەعنەوی و شارستانی و گەشتیاری و زیندەگی لەسەر بنەمای زانستی .

3-راوچی : ئەو کەسەیە بەیاسا رێ پێدراوە بۆ بەشداربوون لە چاودێری کردنی سامانی ئاژەڵی کێوی و جێ بەجێ کردنی پلانی راوکردن لەسەر بنەمای زانستی ژیرانە .

4-کۆمەڵەی راوچیان : کۆمەڵەیەکە لە لایەن کەسانی تایبەت و ئارەزوومەندانی راو دامەزراوە بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ چالاکیەکانیان لە هەرێمی کوردستان ئەنجام دەدەن .

5- پارێزراوی سروشتی :ئەو ناوچەیەیە کە هەموو چالاکیەکی مرۆیی تێدا قەدەغە دەکرێت بۆ پارێزگاری لە جۆرە جیاوازەکانی ئاژەڵ و باڵندە و رووەکەکان بە تایبەت ئەوانەی هەڕەشەی لەناوچوونیان لەسەرە .

بەشی دووەم

مەرجەکانی راوکردن

ماددەی (3):

1- بە دەسهێنانی مۆڵەتی یاسایی لە دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە .

2- بەکارنەهێنانی تفەنگ و تەقێنەرەوەکان بە هەموو جۆرەکانیان .

3- بەکارنەهێنانی قڕکەرەکان و ژەهرەکان .

4- بەکارنەهێنانی تەزووی کارەبا .

5- بەکارنەهێنانی ئۆتومبیل و رووناکی دەستی یان رووناکی بەهێز (بلاجیکتۆر) .

6- راو نەکردن لە ناو پارێزراوە سروشتیەکان .

7- بەکارهێنانی تفەنگی تایبەت بە راوکردن و ئەو ئاژەڵانەی راوکردنیان رێپێدراوە .

8- راونەکردن لە وەرزەکانی زاوزێ .

9- بۆ راوکردنی ئەو باڵندانەی کە لە ماددەی (8)ی ئەم رێنماییانە هاتووە تەنیا داو بەکار دەهێنرێت

10-بۆراوکردنی کەروێشك کە لە ماددەی (8)ی ئەم رێنماییانە هاتووە تەنیا تانجی (تاژی) بەکاردەهێنرێت .

11- راونەکردن لەکاتی شەو واتە (لە پێش خۆرئاوابوون تا خۆرهەڵاتن قەدەغەیە).

12- راونەکردن لەسەر کانیاوەکان و چەم و رووبارەکان.

ماددەی (4):

پاشکۆی ژمارە (1) لیستی ئاژەڵە کێویەکانە کە راوکردنیان قەدەغەیە و بڕی سزاکانیان لە کاتی راوکردنیان بەرامبەریان دیاریکراوە پاشکۆی ژمارە 2 لیستی باڵندەکێویەکانە کە راوکردنیان قەدەغەیە و بڕی سزاکانیان لە کاتی راوکردنیان بەرامبەریان دیاریکراوە.

بەشی سێیەم

سەرپێچی یەکان و سزاکان

ماددەی (5):

1-راوکردنی هەر جۆرێك لەو ئاژەڵ و باڵندانەی لە پاشکۆکانی 1و2 دا هاتووە پێچەوانەی ئەم رێنماییانەیە وە بڕی ئەو سزایانەیان بەسەردا دەسەپێنرێت کە لە بەرامبەریان دیاری کراوە ، جگە لەو جۆرانەی کە لە ماددەی (8)ی ئەم رێنماییانەدا هاتووە .

2- لە کاتی راوکردنی ئاژەڵی کێوی ئاوس و ئەو باڵندانەی لە حالەتی هێلکە کردن دان ، سزاکان دووبەرامبەر دەبن .

3- تێکدانی هێلانەی باڵندەکان (بەتاڵ بێت یان هێلکە و بەچکەی تێدابێت) قەدەغەیە ، ئەگەر روویدا نرخی باڵندەکە دەسەپێنرێت بەسەر ئەنجامدەرەکەی .

4- شکاندنی یا بەدەستهێنانی هێلکەی باڵندە وخشۆکەکان لە ناو هێلانەکانیان یان لەدەرەوەی دا قەدەغەیە ، لە کاتی روودانی دا بڕی سزاکە نرخی باڵندەکە یان خشۆکەکە دەبێت .

5-دوورکەوتنەوە لە راوی بێ سنوور (هەڕەمەکی) بۆ پارێزگاری کردن لە سەر ژینگە و ژیانی کێوی .

6-راوکردنی پڵنگ و مامز و ئاسك و ورچ و کەمتیار و جۆرەکانی تری ئاژەڵە دەگمەنەکان قەدەغەیە بۆ پاراستنی سامانی ئاژەڵی .

7- ئەوئاژەڵ و باڵندانەی کە ناتوانن بگەڕێنەوە بۆ سروشت بە هەر هۆیەك بێت دوای ئازاد کردنیان لە لایەن راوچیەکانەوە یان گواستنەوەیان بۆ دەرەوەی هەرێم ، هەمان ئەو سزایانە بەسەر سەرپێچیکارەکان دا دەسەپێنرێت کە لە بەرامبەریان دیاری کراوە لە پاشکۆی ژمارە1و2 .

8- لە کاتی دووبارەبونەوەی سەرپێچییەکان لەلایەن سەرپێچی کارانی ئەم رێنماییانە ، بڕی سزادانەکە کەلەبڕگەی (1)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە دوو بەرامبەر دەبێت

9- هەرکەسێك لە فەرمانبەرانی ژینگە یان پێشمەرگەکانی پاراستنی ژینگە یان پۆلیسی دارستان و ژینگە راوبکات سزاکەی دوو بەرامبەر دەبێت یان لە پیشەکەی دووردەخرێتەوە

ماددەی (6):

مەرجەکانی پێدانی مۆڵەتی راوکردن

1-ئەو کەسەی داوای مۆڵەت دەکات پێویستە ئەم پێدویستانە بهێنێت

أ-ناسنامەی باری شارستانی.

ب-رەگەزنامەی عێراقی .

ج- کارتی زانیاری .

د- پێویستە دانیشتووی هەرێمی کوردستان بێت.

2-داواکاریەکە پێشکەش بە فەرمانگەی ژینگەی پارێزگاکان و ئیدارەکان دەکرێت.

3- پشتگیری وەزارەتی کشتوکاڵ وسەرچاوەکانی ئاو.

4- پشتگیری کۆمەڵەی ڕاوچیانی کوردستان.

5- بەڵێننامەی لەبەشی یاسایی دەستەی پاراستن وچاککردنی ژینگە بدات بۆ پابەندبوون بە رێنماییەکانی ژینگەیی .

6-رەسمی پێدانی مۆڵەتی ڕاو150,000 سەد و پەنجا هەزار دینارە.

ماددەی (7):

1- مۆڵەتەکە تەنیا بۆ یەك وەرزی ڕاوکردنە.

2- مۆڵەتەکە تەنیا بۆ یەك جۆر لە ئاژەڵی کێوی یان باڵندەیە .

3- مۆڵەتەکە لەلایەن سەرۆکی دەستە دەدرێت .

4- مۆڵەتەکە ساڵانە نویێ دەکرێتەوە .

5- رەسمی نویێ کردنەوەی مۆڵەتەکە75,000 حەفتاو پێنج هەزار دینارە

6- دەسەڵاتی ژینگەیی بۆی هەیە مۆڵەت نەدات یان نویێ ی نەکاتەوە بەپێی بارودۆخی ژینگەیی باڵندەکان یان ئاژەڵە کێویەکان.

ماددەی (8):

1- راوی کەوو سوێسکە

أ- لە 6/1 تا7/1 لە هەموو ساڵێك.

ب- لە12/1 تا2/1 لە هەموو ساڵێك .

2- راوی کەروێشك 10/1 تا 2/1 لە هەموو ساڵێك.

ماددەی (9):

هەر کەسێك پێچەوانەی ئەم رێنماییانە بێت رێکاری یاسایی بەرامبەری دەگیرێتەبەر.

ماددەی (10):

ئەگەر ئاژەڵی کێوی وەکو گورگ و رێوی و بەراز یان هەرگیانلەبەرێکی تر ببێتە هۆی زیان گەیاندن بە سامانی ئاژەڵی یان باخچە و شینابییەکان پێویستە فەرمانگەی ژینگەی پارێزگاکان وئیدارەکانی لیێ ئاگادار بکرێتەوە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکان و چۆنیەتی قەدەغە کردنی یان خۆ رزگارکردن لەوئاژەڵانە بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو و وەزارەتی ناوخۆ ئەنجام بدرێت .

ماددەی (11):

دەست بەسەر هەموو هۆیەکان و مادەکانی بەکارهاتوو لە ڕاوکردنی ڕێپێنەدراو دەگرێت بۆ دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە .

ماددەی (12):

مۆڵەت بە راوکردنی سنووردار بۆ مەبەستی لێکۆڵینەوەی زانستی بۆ لایەنی پەیوەندندار یان دەستەی ژینگە و فەرمانگەکانی دەدرێت .

ماددەی (13):

بۆ رەچاوکردنی سروتە ئایینیەکان رێگا بە مەسیحیەکان دەدرێت بە راوکردنی ژمارەیەکی سنوودار لە بەراز ساڵانە بە تایبەتی ئەوانەی زیان بە کێلگە کشتوکاڵیەکان دەگەیەنن .

ماددەی (14):

ئەو بڕە سزایانەی لە رەسم و غەرامەکان وەردەگیرێن لە ژمێرەی صندوقی ژینگە دادەنرێت لەرێگای فەرمانگەی ژینگەی پارێزگاکان و ئیدارەکان یان دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە ی هەرێم.

ماددەی (15):

پێویستە لەسەر هەریەك لە(فەرماندەیی پێشمەرگەی پاراستنی ژینگە)و (بەڕێوەبەرایەتی پۆلیسی دارستان وژینگە)رێکارە کانی بەرزەفت کردن لەگەڵ سەرپێچیکارانی ئەم رینماییانە ئەنجام بدات.

ماددەی (16):

جگە لەو سزایانەی لەم رێنماییانەدا باس کراون ، رێکاری یاسایی تر بەپێ ی بڕگەی یەکەم لە ماددەی **42** لە یاسای ژمارە **8**ی ساڵی **2008** بەرامبەر سەرپێچی کار دەگیرێتە بەر .

ماددەی (17):

کار بەم رێنماییانە دەکرێت لەرۆژی دەرچوونیەوە.

ماددەی (18):

ئەم رێنماییە لە رۆژنامەی فەرمی(وەقایعی کوردستان) بڵاودەکرێتەوە .

صمد محمد حسین
سەرۆکی دەستە

پاشکۆی (1) **ئاژەڵەکێویەکان** **الحيوانات البرية**

ژ	ناوی کوردی الاسم الكردی	ناوی عەرەبی الاسم العربی	ناوی ئینگلیزی الاسم الاینكلیزی	ناوی زانستی الاسم العلمی	نرخی یەك دانە بەدینار سعرلعدد الواحد بالدينار
1	**پڵنگ**	**نمر**	Leopard	Panthera pardus	**10** مليون
2	**تاژ پڵنگ**	**فهد**	Cheetah	Acinonyx jubatus	**10** مليون

3	وورچ قاوەیی	الدب البنى	Brown Bear	Ursus arctos	10 مليون
4	وورچی رەش	الدب الاسودالاسيوى	Asian Black Bear	Ursus thibetanus	10 مليون
5	شفر – شوکا	انثى الايل	Roe Deer	Capreolus capreolus	10 مليون
6	ئاسك	غزال	Jebeer Gazelle	Gazella bennettii	10 مليون
7	مامز	غزال	Goitered Gazelle	Gazella subgutturosa	10 مليون
8	مەروبەرانی کێوی	الخروف البرى	Wild Sheep	Ovis orientalis	10 مليون
9	کەڵ و بزنە کێوی	الماعز البرى	Wild Goat	Capara aegagrus	10 مليون
10	پشیلەی کێوی	القط الوحشى	Wild Cat	Felis i silvestris	1 مليون
11	پشیلەی کاراکال	القط الوشق	Caracal	Caracal caracal	1 مليون
12	بەراز	خنزير	Wild Boar , pig	Sus scrofa	500,000
13	ڕێوی	ثعلب	Common Fox	Vulpes vulpes	300.000
14	ڕێوی بیانی	ثعلب الرمل	Sand Fox	Vulpes rueppellii	500.000
15	سیخور	دعاج	Indian Crected Porcupine	Hystrix indica	200.000
16	سمورە	سنجاب	Persian Squirrel	Sciurus anomalus	100.000
17	قارابشە–گورکەن		European Badger	Meles meles	100.000
18	ژوژك	القنفذ	Brandts Hedgehog	Paraechinus hypomelas	100.000
19	کەروێشك	الارنب	European Hare	Lepus europaeus	200.000
20	سەگی ئاوی	الكلب المائى	European Otter	Lutra lutra	500.000
21	کەمتیار	ضبع	Striped Hyaena	Hyaena hyaena	500.000
22	گورگ	ذئب	Wolf	Canis lupus	500.000
23	چەقەڵ	واوى	Golden Jackal	Canis dureus	500.000
24	مشکی خورما	فأر التمر	Indian Grey Mongoose	Herpestesed wardsii	200.000
25	خشۆکەکان بە هەموو جۆرەکانی یەوە , الزواحف بانواعها				100.000

پاشکۆی (2) **باڵندە کێویەکان** **الطيور البرية**

ژ	ناوی کوردی الاسم الكردى	ناوی عەرەبی الاسم العربى	ناوی ئینگلیزی الاسم الاينكليزى	ناوی زانستی الاسم العلمى	نرخی یەك دانە بەدینار سعرلعدد الواحد بالدينار
1	شەهێن	شاهين	Peregrrine Falcon	Falco peregrinus	10 مليون
2	باڵەبان	الصقر الغزال	Saker Falcon	Falco cherrug	10 مليون

3	سێ کوژە	شاهين مغربی	Barbay Falcon	Falco pelegrinoides	10 مليون
4	لەیل	شويهين (البيق)	Hobby	Falco subbuteo	10 مليون
5	لاجين	الصقر الحر	Lanner falcon	Falco biarmicus	10 مليون
6	هەموو جۆرەکانی * هەلۆ * بازەکان *باشوکەکان *شەهێنەکان * دالاشەکان * شەم قارەکان* هەلۆیەکان * هەلۆی ماسی گیر انواع الشاهين*الصقور*النصور				10 مليون
7	شينەقورنگ	الكركی الرمادی	Common Carne	Grus grus	3 مليون
8	چرك	حباری	Houbara Bustard	Chlamydotis undulata	5 مليون
9	قوی بێدەنگ	التم الصامت	Mute Swan	Cygnus olor	3 مليون
10	هەمووجۆرەکانی قوو				2 مليون
11	فلامينكو (سوورەقورينگ)	النعام الكبير	Greater Flamingo	Phoenicopterus roseus	3 مليون
12	مريشكە كێوی	طهويج اسو قفقازی	Caucasian Black grouse	Lyrurus Mlokosiewiczi	500.000
13	كەڵك (سپی)	البجع الابيض	Pelican White	Pelrcanus onocrotalus	3 مليون
14	بوكەس	الوزة الحمراء	Red brerasted Goose	Branta ruficollis	2 مليون
15	هەمووجۆرەکانی قازەکان * انواع البط				1 مليون
16	كەوی دەری	تدرج الثلج القزوينی	Snowocok	Tetraogallus caspius	5 مليون
17	پوڕ	حجل او درج اسود	Black Francolin	Francolinus francolinus	300.000
18	زرە پوڕ	حجل درج رمادی	Grey Partride	Francolinus pondicerianus	300.000
19	حاجی لەق لەق	لقلق ابيض	White Stork	Ciconia ciconia	1 مليون
20	قشقەڵە سوورە	العقع الاحمر	Pleskes Groundjay	Podoces pleskie	100.000
21	جۆرەکانی دیكەی قازوو- قازوودندوكزەرد –قازوومە- قژاوكە - قشقەڵە - قەڵەبەكە - قەلەرەشە				100.000
22	سوورەقانك	بط ابو فروة	Ruddy Shelduck	Tadorna ferruginea	500.000
23	ئەحمەد راوكەردەندەك بارێك	الكراونی الماء رفيع المنقار	Slender – billed Curlew	Numenius tenuirostris	300.000
24	تاوسە (مريشكی زەلكاو)	فرفر (سحنون) ارجوانی (البرهان)	Purple Gallinule	Porphyrio Porphyrio	100.000
25	مراوی سەرسپی	ابو مروحة – بط ابيض	White Headed	Oxyura Leucocephala	400.000

			Duck		
26	مراوی سپیلکە	شرشیر المخطط	Marbled Teal	Mamaronetta angustirostris	150.000
27	مینا	مینة اعتیادی	Common Mynah	Acridotheres tristis	400.000
28	هەموو جۆرەکانی مراوی دیکەی				100.000
29	کەو	الحجل الرمادی - القبج	chukar	Alectoris chukar	150.000
30	زەرکەو	الحجل	Common partridge	Perdix perdix	150.000
31	سوێسکە	الحجل سی سی	See-see prtiridge	Ammoperdix grisoegularis	150.000
32	هەوێردە	السمان(السلوی)	Quail	Coturnix coturnix	150.000
33	کورکورەی بەرزگ خەیی	قطا لیشتنستین	Lichtensteins Sandgrouse	Pterocles lichtensteinii	100.000
34	هەموو جۆرەکانی قەتێ * انواع قطا				100.000
35	کۆترە شینە	حمام جبلی	Rock Dove	Columba Livia	100.000
36	هەمووجۆرەکانی کۆتر- کۆترەگایە- کۆترە نەخشینە- قومری ڕۆژهەلاتی- انواع الحمام				100.000
37	رەشۆلە	الزرزورالشائع	Starling	Sturnus Vulgaris	100.000

وەزارەتی دارایی و ئابووری

بەیانی ژمارە (3)ی ساڵی 2015

بەپێی ئەو دەسەڵاتەی پێماندراوە لە (ماددەی 17/ برگەی 2) لە یاسای وەزارەتی دارایی و ئابووری ژمارە (5) ساڵی (2010) بڕیارماندا بە:

1- جیاکردنەوەی بەڕێوەبەرایەتی دەروازەکان و کۆمەڵگاکان لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ

2- بەستنەوەیان بە بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان لە رووی کارگێری و داراییەوە

3- بەڕێوەبەری کۆمەڵگا و دەروازەکان راستەوخۆ پەیوەست دەبن بە وەزیری داراییەوە.

ڕێبازمحمد حملان

وەزیری دارایی و ئابووری

وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفال کراوەکان

بەیانی ساڵی 2015

پاڵپشت بە یاسای ژمارە (11)ی ساڵی 2011ی هەموارکراو، وە ئاماژە بەڕەزامەندی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (194) لە 2015/1/12 بەپێی ئەو دەسەڵاتانەی پێمان دراوە بڕیارماندا بە:

1- دیاری کردنی بەرواری کۆتایی بۆ وەرگرتنی مامەڵەی زیندانی کراو و ڕاگیراوی سیاسی و ڕزگاربوانی شاڵاوی ئەنفالی کوردستان بەم شێوەیە خوارەوە:-

أ- بۆ هاوولاتیانی هەرێمی کوردستان دانیشتوی هەرێم تاماوەی (2) دوو مانگ

ب- بۆهاوولاتیانی هەرێمی کوردستان دانیشتوی دەرەوەی هەرێم بۆ ماوەی (3) سێ مانگ

2- ئەم بەیانە لە رۆژی بلاوکردنەوەی لە رۆژنامەی (وەقایعی کوردستان) جێ بە جێ دەکرێت

محمود حاجی صالح

وەزیری کاروباری شەهیدان و ئەنفال کراوەکان

بسم الله الرحمن الرحيم

إقليم كوردستان – العراق

رئاسة الاقليم

الرئيس

باسم الشعب

قـرار

رقم (8) لسنة 2015

وفقا للصلاحيات الممنوحة لنا في الفقرة الأولى من المادة العاشرة لقانون رئاسة إقليم كوردستان – العراق رقم (1) لسنة 2005 المعدل و بناءاً على ما شرعه برلمان كوردستان – العراق في جلسته المرقمة (6) في 2015/4/1 قررنا إصدار:

قانون رقم (2) لسنة 2015

قانون صندوق كوردستان للعائدات النفطية والغازية

الفصل الأول

التعاريف

المادة (1):

أولاً: يقصد بالعبارات والمصطلحات الآتية لأغراض هذا القانون المعاني المبينة إزاءها:

1- الإقليم: إقليم كوردستان – العراق.

2- البرلمان: برلمان كوردستان – العراق.

3- مجلس الوزراء: مجلس وزراء الإقليم.

4- الوزارة: وزارة الثروات الطبيعية للإقليم.

5- قانون النفط والغاز: قانون النفط والغاز لإقليم كوردستان – العراق رقم (22) لسنة 2007.

6- المجلس: المجلس الإقليمي لشؤون النفط والغاز في إقليم كوردستان – العراق، المشكل بموجب المادة (الرابعة) من قانون النفط والغاز.

7- الصندوق: صندوق كوردستان للعائدات النفطية والغازية في الإقليم، المؤسس بموجب أحكام هذا القانون.

8- الهيئة: هيئة إدارة صندوق كوردستان للعائدات النفطية والغازية في الإقليم.

ثانياً: تعتمد التعاريف الواردة في المادة (الأولى) من قانون النفط والغاز والمتعلقة بهذا القانون مالم يتعارض وأحكام هذا القانون.

الفصل الثاني
نطاق سريان القانون

المادة (2):

تسري أحكام هذا القانون على:

أولاً: الواردات المالية المستحصلة بصورة مباشرة وغير مباشرة حسب أحكام قانون النفط والغاز وقانون تحديد واستحصال المستحقات المالية لإقليم كوردستان – العراق من الواردات الاتحادية رقم (5) لسنة 2013 والمتعلقة بالنفط والغاز ومشتقاتهما، وفقاً لما جاء في المادة (الثامنة) من هذا القانون، وأي عملية نفطية وغازية يقررها المجلس.

ثانياً: الواردات المالية المتأتية من الحكومة الاتحادية المتعلقة مباشرة بالنفط والغاز ومشتقاتهما من غير حصة الإقليم من الموازنة العامة الاتحادية.

الفصل الثالث
تشكيل الصندوق وهيئة إدارته

المادة (3):

استناداً إلى حكم المادة (الخامسة عشر) من قانون النفط والغاز، يؤسس صندوق باسم (صندوق كوردستان للعائدات النفطية والغازية في الإقليم)، ويتمتع بالشخصية المعنوية والاستقلال المالي والإداري، ويرتبط تنظيمياً بمجلس الوزراء.

المادة (4):

أولاً: تشكل هيئة باسم (هيئة إدارة صندوق كوردستان للعائدات النفطية والغازية) تتولى إدارة الصندوق ، ولها حق إجراء كافة التصرفات القانونية لأغراض هذا القانون، ويمثل رئيس الهيئة الصندوق أمام البرلمان والمحاكم وكافة الجهات الأخرى.

ثانياً: تتألف الهيئة من:

1- رئيس الهيئة بدرجة وزير.

2- نائب رئيس الهيئة بدرجة وكيل وزارة.

3- مدير عام الصندوق.

4- ممثل عن الوزارة له خبرة في مجال النفط والغاز، ولا تقل درجته الوظيفية عن مدير عام (عضواً).

5- ممثل عن وزارة المالية والاقتصاد له خبرة في مجال المالية والاقتصاد، ولا تقل درجته الوظيفية عن مدير عام (عضواً).
6- خبير اقتصادي ومالي (عضواً).
7- خبير قانوني (عضواً).

المادة (5):

أولاً: على مجلس وزراء الإقليم التنسيق مع المجلس خلال مدة (90) تسعين يوماً من تاريخ نفاذ هذا القانون، لتقديم مرشح مؤهل لكل من الوظائف الواردة في الفقرة (ثانياً) من المادة (الرابعة) من هذا القانون.

ثانياً:

1- يعين أعضاء الهيئة من قبل مجلس الوزراء بعد مصادقة الأغلبية المطلقة لأعضاء البرلمان لمدة لا تزيد على (4) أربع سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة وبنفس الإجراءات المذكورة، ويعاد شاغلي هذه الوظائف بعد انتهاء المدة المحددة إلى أعمالهم الأصلية قبل توليهم هذه الوظائف.
2- يؤدي رئيس الهيئة اليمين الآتية أمام البرلمان:

(أقسم بالله العظيم أن أحافظ بإخلاص على وحدة شعب كوردستان العراق وثرواته وأراضيه وأن ألتزم بالقانون).

ثالثاً: يشترط في تعيين كل من الرئيس ونائبه ومدير عام الصندوق وأعضاء الهيئة، عدا ممثلي وزارة الثروات الطبيعية ووزارة المالية والاقتصاد، إضافة إلى توافر الشروط العامة للتعيين في الوظيفة العامة، أن يكون حاصلاً في الأقل على شهادة جامعية أولية في مجال اختصاص الهيئة وله الخبرة في مجال اختصاص الهيئة مدة لا تقل عن (10) عشر سنوات بالنسبة للرئيس، و(7) سبع سنوات بالنسبة لنائب الرئيس ومدير عام الصندوق والأعضاء.

رابعاً: لمجلس الوزراء تعيين أشخاص بصفة استشارية من ذوي الخبرة والاختصاص بناءً على اقتراح المجلس، وتحدد حقوقهم والتزاماتهم وعددهم بموجب العقد وحسب النظام الداخلي للهيئة الذي يصادق عليه مجلس الوزراء.

المادة (6):

تعقد الهيئة اجتماعاتها بحضور ثلثي أعضائها وتتخذ قرارتها بالأغلبية المطلقة لأعضاءها.

المادة (7):

تتولى الهيئة ما يأتي:

أولاً: تسجيل وتوثيق إجمالي عائدات النفط والغاز للإقليم والتي تستحصل بموجب أحكام هذا القانون في الصندوق، وكذلك إدارة وضمان تحويلها إلى حساب وزارة المالية والاقتصاد، بعد أن يتم تخصيصها وفقاً للمادة (12) من هذا القانون بناءً على اقتراح الهيئة وقرار مجلس الوزراء ومصادقة البرلمان عليها.

ثانياً: تدقيق حركة جميع عائدات النفط والغاز للإقليم في الصندوق بموجب الرقابة الداخلية، مع إصدار تقارير شهرية بشأنها.

ثالثاً: الكشف عن جميع البيانات الخاصة بحسابات ونشاطات الصندوق سنوياً فيما يخص الإيداع والسحب وتدقيقها باستخدام شركات محاسبية عالمية مؤهلة ومعتمدة، ومن ثم رفع تقارير دورية إلى مجلس الوزراء تلخص نشاطات وتقارير شركات المحاسبة العالمية مع بيان رأيها على تلك التقارير.

رابعاً: ضمان الشفافية والإفصاح عن العمليات المالية عند القيام بالإجراءات والعمليات الحسابية حسب المعايير المحاسبية المتبعة عالمياً ومدى تطبيقها على جميع حسابات الصندوق المذكورة في هذا القانون.

خامساً: على الهيئة تزويد البرلمان بتقاريرها بصورة شهرية وسنوية، وكشفها للرأي العام.

الفصل الرابع
إدارة عائدات النفط والغاز

المادة (8):

تتولى الهيئة استحصال ما يأتي:

أولاً: مجموع العائدات المستحقة والمستحصلة للإقليم من تصدير وبيع النفط والغاز بموجب عقود النفط والغاز.

ثانياً: جميع المنح والمكافآت المتأتية من عقود النفط والغاز وحقوق الريع (مولكانه، Royalty) عند استحقاقها، ومنها مكافآت التوقيع والإنتاج عن العقود النفطية مع الشركات الأجنبية والمحلية، ومكافآت البنى التحتية، والمبالغ المخصصة لحماية البيئة وغيرها من العائدات حسبما جاء في قانون النفط والغاز والقوانين الأخرى ذات العلاقة.

ثالثاً: مجموع عائدات المنتجات النفطية والغازية.

رابعاً: العائدات المالية المتأتية من الحكومة الاتحادية والمتعلقة مباشرة بالنفط والغاز ومشتقاتهما من غير حصة الإقليم من الموازنة العامة الاتحادية.

خامساً: المبالغ المتأتية كمستحقات الإقليم فيما يخص النفط والغاز وحسب أحكام قانون تحديد واستحصال المستحقات المالية لإقليم كوردستان ـ العراق من الواردات الاتحادية رقم (5) لسنة 2013، مع مراعاة الفقرة (رابعاً) أعلاه من هذه المادة.

سادساً: العائدات المستحصلة نتيجة استثمار رأس مال الصندوق.

سابعاً: أي عائدات أخرى لعمليات النفط والغاز لم تؤشر إليها في هذه المادة.

المادة (9):

أولاً: يكون حساب هذا الصندوق حساباً مغلقاً ولا يتم الإنفاق منه والغرض منه جمع العائدات فقط.

ثانياً: تفتح حسابات مختلفة للصندوق، سواءً بالدينار العراقي أم أي عملية أجنبية في فرع البنك المركزي العراقي في الإقليم،أو أي بنك حكومي آخر يختاره مجلس الوزراء بعد مصادقة فرع البنك المركزي في الإقليم، لغرض إيداع جميع عائدات النفط والغاز المنصوص عليها في هذا القانون

ثالثاً: على الهيئة إصدار التعليمات اللازمة لتحريك وإيداع المبالغ بين الحسابات التابعة للصندوق بعد مصادقتها من قبل مجلس الوزراء.

رابعاً: للهيئة صلاحية فتح حساب خاص في البنوك الأهلية لغرض الاستثمار برأسمال الصندوق فقط بموجب القوانين النافذة.

المادة (10):

تحدد الوزارة المستحقات المالية للشركات النفط والغاز في إقليم كوردستان، وتدقق من قبل هيئة الصندوق، ويوافق عليها المجلس، ويتم التخصيص لها في الموازنة السنوية، ويصادق عليها البرلمان.

المادة (11):

يؤسس صندوق باسم (صندوق أجيال المستقبل لكوردستان)، وينظم إدارته وتمويله بقانون يصدر خلال مدة لا تتجاوز (12) اثني عشر شهراً من تاريخ نفاذ هذا القانون، يودع فيه نسبة معينة من العائدات النفطية والغازية المستحصلة بموجب القانون لأجيال المستقبل وتثبت في الموازنة السنوية.

الفصل الخامس

توزيع عائدات الصندوق

المادة (12):

أولاً: توزع عائدات النفط والغاز التي تودع في الصندوق والمستحصلة بموجب أحكام هذا القانون، من قبل مجلس الوزراء وفقاً للشروط والمعايير الواردة في قانون النفط والغاز، بعد تخصيص تلك المبالغ في الموازنة السنوية ومصادقة البرلمان عليها، على الوجه الآتي:

1- تمويل الموازنة العامة حسب قانون الموازنة العامة السنوية للإقليم.

2- حساب (صندوق أجيال المستقبل) بموجب أحكام المادة (11) الحادية عشرة من هذا القانون.

3- تمويل الوزارة بعد موافقة المجلس لدعم البنى التحتية لقطاع النفط والغاز في الإقليم عند الحاجة، وتعويض أصحاب الأراضي المخصصة لعمليات النفط والغاز، وتعويض الأشخاص والجهات والأملاك المتضررة جراء العمليات النفطية والغازية.

4- دعم صندوق البيئة المؤسسة بموجب البند (10) من الفقرة (أولاً) من المادة (37) السابعة والثلاثين من قانون النفط والغاز.

5- تمويل نسبة معينة من عائدات الصندوق للضمان الاجتماعي وينظم ذلك بقانون.

6- تمويل نسبة معينة من عائدات الصندوق لتنمية البنى التحتية للزراعة وينظم ذلك بقانون.

7- تخصيص مبلغ (2) دولارين لكل برميل من النفط المنتج كبترودولار لكل قضاء يتم فيه استخراج النفط.

ثانياً: تتم في بداية النصف الثاني من كل سنة تقويمية مطابقة عائدات النفط والغاز والتخصيصات الفعلية في حسابات الصندوق، وتجري حسابات الصندوق على أساس ذلك وبموجب قوانين وأنظمة أصول المحاسبة المعتمدة في الإقليم.

ثالثاً: تخضع أعمال الهيئة وحسابات الصندوق لرقابة برلمان كوردستان وديوان الرقابة المالية في الإقليم.

رابعاً: تمارس الهيئة مسؤوليتها بموجب المباديء والمعايير الخاصة بمبادرة الشفافية في الصناعات الاستخراجية الواردة في مصدر (Extractive Industries Transparency Initiative) المعروف بـ (EITI) ويجب أن يكون معقولاً ومواكباً للأساليب المثلى في الصناعات النفطية.

الفصل السادس
الأحكام الختامية

المادة (13):

يصدر مجلس الوزراء نظاماً لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون.

المادة (14):

يحدد الهيكل الإداري للصندوق بموجب النظام الذي يصدر في مدة لا تتجاوز (45) اربعة وخمسون يوماً من تاريخ تشكيل الهيئة.

المادة (15):

لا يعمل بأي نص قانوني أو قرار يتعارض وأحكام هذا القانون.

المادة (16):

ينفذ هذا القانون من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

مسعود بارزاني

رئيس اقليم كوردستان - العراق

هەولیر

2015/4/30

الأسباب الموجبة

لغرض مأسسة قطاع النفط والغاز في إقليم كوردستان بالصورة التي تؤدي إلى الجمع الأمثل لعائدات عمليات النفط والغاز ودعم الشفافية والتنمية الاقتصادية لإقليم كوردستان، فقد شرع هذا القانون.

وزارة العمل والشؤون الاجتماعية
رقم 1908 **في** 2015/4/28

إستناداً لأحكام المادة (23) من قانون العمل رقم (71) لسنة (1987) أصدرنا التعليمات الآتية :

تعليمات رقم (2) لسنة ٢٠١٥
ممارسة الأجانب العمل في إقليم كوردستان- العراق

الفصل الأول : التعاريف والإجراءات

المادة الأولى :

أولاً : الإقليم : إقليم كوردستان _ العراق

ثانياً : الوزارة : وزارة العمل والشؤون الإجتماعية في الإقليم .

ثالثاً : الوزير : وزير العمل والشؤون الإجتماعية في الإقليم .

رابعاً : الأجنبي : كل شخص لايحمل الجنسية العراقية و يرغب العمل فى الإقليم بصفة عامل في القطاع الخاص أوالمختلط أو التعاوني .

خامساً : العمل : كل نشاط يمارس من قبل القطاع الخاص أوالمختلط اوالتعاوني .

سادساً : إجازة العمل : وثيقة رسمية تصدرعن الوزارة وفق نموذج يعد لهذا الغرض وتمنح العامل حق ممارسة العمل في الإقليم .

سابعاً : الشركة المستقدمة : كل شركة مسجلة رسمياً ومملوكة من قبل عراقي من سكنة الإقليم ومجازة من قبل الوزارة بإستقدام العمالة الأجنبية من الخارج وفقاً للقوانين المرعية .

ثامناً : الشركة المستخدمة أو المشروع المستخدم للعمالة الأجنبية : كل شركة مسجلة أو مشروع مجاز رسمياً تستخدم العمالة الأجنبية وفقاً للقوانين والتعليمات المرعية .

تاسعاً : إجازة الإستقدام للشركة : وثيقة رسمية تصدرعن الوزارة وفق نموذج يعد لهذا الغرض وتمنح الشركة المستقدمة حق أستقدام العمالة الأجنبية .

عاشراً : العمل المنزلي : العمل المؤدى في أسرة والمتعلق بالأداء الطبيعي لها والتي من الممكن أن يتولاه أفراد الأسرة بأنفسهم كأعمال التنظيف والطبخ والغسيل وغيرها .

حادي عشر : العامل المنزلي : أي شخص مستخدم في العمل المنزلي في أطار علاقة عمل ، سواء كان رجلاَ أو إمرأة .

ثاني عشر: صاحب المنزل : كل شخص طبيعي يستخدم عاملاً في منزله لقاء أجر .

المادة الثانية :

أولاً : تمنح إجازة الإستقدام للشركة من قبل الوزير أومن يخوله بعد توفر الشروط الواردة في هذه التعليمات .

ثانياً : مدة إجازة الإستقدام سنة واحدة وتجدد بطلب من صاحبها قبل شهرعلى الأقل من تاريخ إنتهاء نفاذها .

ثالثاً : تستوفى المبالغ الآتية من الشركات المستقدمة في الإقليم كما يلي :

أ- مبلغ قدره (1000,000) مليون دينارعن بدل منح أجازة الإستقدام .

ب- مبلغ قدره (500,000) خمسمائة ألف دينار عن تجديدها لمدة سنة واحدة .

المادة الثالثة :

أولاً : تمنح إجازة العمل للعمال الأجانب من قبل الوزير أومن يخوله وفق الشروط الواردة في هذه التعليمات .

ثانياً: مدة إجازة العمل سنة واحدة وتجدد وفق متطلبات الحاجة مع مراعاة ما ورد بهذه التعليمات وعلى الشخص الأجنبي أن يطلب تجديدها عن طريق صاحب عمله قبل شهر على الأقل من تاريخ أنتهاء نفاذها .

ثالثاً: لايحق للعامل الأجنبي الإلتحاق بالعمل قبل حصوله على إجازة العمل .

المادة الرابعة :

يحظر على صاحب العمل في القطاع الخاص والمختلط والتعاوني تشغيل أي أجنبي مالم يكن قد حصل على إجازة العمل وفقاً للشروط والإجراءات المحددة بهذه التعليمات .

المادة الخامسة :

عند الموافقة على طلب إستقدام العمالة الأجنبية وتجديد إجازة العمل يجب مراعاة مايلي :

أولاً : مدى حاجة الإقليم الى الأيدي العاملة الأجنبية على ضوء ما يتطلبه سوق العمل وحسب متطلبات كل محافظة بعد التثبُت من ذلك من قبل مديريات العمل .

ثانياً : تأييد الدوائروالجهات المختصة المعنية وتقديم المستمسكات المطلوبة بعدم وجود مانع من عمل الشخص الأجنبي في الإقليم .

المادة السادسة :

أولاً : على الشركات وأصحاب المشاريع المستخدمة للعمالة الأجنبية إبرام العقد مع العامل الأجنبي المستخدم وفقاً لقوانين العمل والتقاعد والضمان الأجتماعي للعمال والتعليمات الصادرة عن الوزارة .

ثانياً : يتم تجديد عقد العمل بموافقة مديريات العمل وإشعار المديرية العامة للعمل والضمان الاجتماعي بذلك .

ثالثاً : لايجوزللشركة المستقدمة إستلام أي مبلغ مقابل تجديد عقد العمل .

المادة السابعة :

على الشخص الأجنبي المقيم في الإقليم وحاصل على بطاقة الإقامة لاتقل مدتها عن ستة أشهر والذي يريد مزاولة العمل فى الإقليم ، إتباع الإجراءات الآتية لغرض الحصول على أجازة العمل :-

أولاً : أن يتقدم بطلب تحريري الى مديريات العمل أو بواسطة صاحب العمل الذي يروم تشغيله.

ثانياً : تقديم المستمسكات القانونية التى تثبت كون دخوله الإقليم وإقامته فيها بصورة قانونية .

ثالثاً : يجب أن يتضمن الطلب جميع المعلومات التى تتعلق بمؤهلاته موثقاً بالشهادة والمستندات المطلوبة مع بيان أسمه وجنسيته وشهادة عدم المحكومية ونوع العمل ومدته وأسم صاحب العمل وعنوانه الكامل .

رابعاً : تقوم الشركة أو صاحب العمل بتقديم كفالة عدلية للعامل الأجنبي ويكون مسؤولاً عنه الى حين إنتهاء عقد عمله .

المادة الثامنة :

على الشركة المجازة لإستقدام العمالة الأجنبية إيداع مبلغ قدره (50000$) خمسون ألف دولار كفالة بنكية في البنوك الحكومية وبالشكل الآتي :

(20000 $)عشرون ألف دولار منها نقداً و (30000 $) ثلاثون ألف كخطاب ضمان تحت حساب خاص لمديريات العمل ويتم الصرف من هذا المبلغ من قبل لجنة يتم تشكيلها برئاسة : مدير

العمل وعضوية كل من مديرية الإقامة و أتحاد نقابات العمال ، وذلك في حال عدم إلتزام الشركة بالقوانين والتعليمات النافذة وعند وجوب ذلك ، وفي حال صرف أي مبلغ من الرصيد المذكور على الشركة تعويض المبلغ إياه الى الرقم الحسابي خلال مدة (15) خمسة عشر يوماً .

المادة التاسعة :

على الشركات المستقدمة و أصحاب المشاريع الاستثمارية والفنادق والمطاعم ذات الخمسة نجوم فما فوق والتي تروم تشغيل الأيدي العاملة الأجنبية إتباع الإجراءات الآتية :

أولاً :

أ- تقديم طلب تحريري الى مديريات العمل في المحافظات مرفقاً بقائمة تتضمن المعلومات الكاملة عن العمال الأجانب ومؤهلاتهم الذين تروم إستقدامهم الى الإقليم .

ب- القيام بالأعلان مرتين خلال (15 يوم) في وسيلتي إعلان مرئية ومقروءة عن حاجتها الى العمال مع بيان طبيعة ومكان المشروع ونوع العمل والأجور وعدد العمال والإختصاص والمؤهلا ت المطلوبة .

ج-تقديم نسخة من عقد العمل بين الأطراف المعنية .

د- على اصحاب المشاريع الاستتثمارية المستخدمة للعمال الأجانب إيداع مبلغ يتراوح مابين (500$) خمسمائة دولار الى (1000$) ألف دولار عن كل عامل وحسب كلفة موطنه وذلك كتأمينات في البنوك الحكومية لضمان حقوق العامل الأجنبي وإعادته الى بلده بعد أنتهاء مدة عقد عمله أوتجديده و أن لا يزيد مجموع المبلغ المودع على (25000$) خمسة وعشرون ألف دولار .

ه- يحظر على الشركة المستقدمة تشغيل العمال الأجانب بأعمال يومية والإتجاربهم .

و- يحظرعلى صاحب مشروع إستثماري إعطاء أي عامل الى أية شركة أو مشروع آخر مقابل مبلغ من المال أو منفعة أياً كانت نوعها .

ثانياً : تكون الشركات المجازة و أصحاب المشاريع الأستثمارية مسؤولة وضامنة عن العمال المستقدمين عند دخولهم أراضي الإقليم ولحين مغادرتهم إياها بشكل نهائي .

ثالثاً : ما لم يرد في عقد العمل للأجنبي صراحة ، على الشركة أو صاحب العمل إعطاء الأجنبي الذي أتى به الى الإقليم على نفقته تذكرة سفر الى البلد الذي إستقدم منه ما لم يكن قد إنقطع عن العمل قبل إنتهاء مدة العقد لسبب غيرمشروع .

رابعاً : في حالة وفاة العامل الأجنبي :على الشركات و أصحاب المنازل المستخدمة للعمالة الأجنبية :

أ- أشعارالشركة المستقدمة ومديريات العمل وأقرب مركز شرطة بذلك خلال مدة لا تتجاوز(24)ساعة منه

ب- على الشركات المستقدمة و أصحاب المشاريع الإستثمارية القيام بإجراء معاملة إستصدار شهادة وفاة للعامل المتوفى و تجهيزه ونقل جثمانه الى موطنه الأصلي أو محل إقامته وفق مراسيم وطقوس ديانته على أن لا تتعارض مع المعمول به في الإقليم وفي حالة عدم قيام الشركة بنقل جثمانه فعلى مديريات العمل بالتنسيق مع مديريات الإقامة و نقابات العمال القيام بهذه المهمة وعلى حساب التأمينات المودعة من قبل الشركة في البنوك الحكومية .

المادة العاشرة :

يتوجب على العامل الأجنبي ما يأتي :

أولاً : التخلي عن العمل عند إنتهاء مدة نفاذ إجازة العمل ما لم تجدد .

ثانياً : ان يسلم الإجازة الى صاحب العمل عند إنتهاء عقد العمل أولأي سبب قانوني آخر بغية إعادتها الى مديريات العمل.

المادة الحادية عشر :

يتوجب على الشركات و المشاريع المستخدمة للعمالة الأجنبية ما يأتي :

أولاً: أن تمسك سجلاً تدون فيه المعلومات اللازمة عن العمال الأجانب .

ثانياً: أن تخصص عمالاً محليين مساعدين للعمال الأجانب ، الفنيين من العاملين في المشروع تتناسب مؤهلاتهم مع مؤهلات العمال الأجانب للتدريب على عملهم خلال مدة العمل .

ثالثاً :

أ- عند تغيير مكان عمل العامل الأجنبي يجب الحصول على الموافقات الرسمية من مديريات العمل والإقامة مع بيان سبب التغيير ووفقاً للشروط القانونية والتعليمات الصادرة بهذا الصدد.

ب-إخبارمديريات العمل عند ترك العامل الأجنبي العمل أوعند إنتهاء خدمته أو إنتهاء مدة إجازة عمله أو مغادرته للإقليم ، وعليه إعادة إجازة العمل الى الجهات أعلاه وتزويده بوثيقة قطع العلاقة وفقاً للقانون .

المادة الثانية عشر :

للوزير أو من يخوله :

أولاً: إيقاف العمل بإجازة الإستقدام للشركة لمدة (6) ستة أشهر عند مخالفتها للقوانين والتعليمات النافذة بعد إنذارها لمرة واحدة .

ثانياً: سحب إجازة الإستقدام للعمالة الأجنبية من الشركة بعد إستنفاذها الفقرة أعلاه عند مخالفتها للقوانين والتعليمات الصادرة ومفاتحة مديرية تسجيل الشركات بعدم تبرئة ذمة الشركة المسحوب منها الإجازة و تبقى مسؤوليتها عن العمال الذين إستقدمتهم لحين إكمالها كافة الإلتزامات المترتبة عليها ، أو الأتفاق مع شركة إستقدام أخرى مرخصة بتبني كافة عمالها المستقدمين والمسؤولية المترتبة على ذلك .

ثالثاً : سحب إجازة الشركة الممنوحة لإستقدام العمالة الأجنبية إذا لم تقم الشركة بإستقدام العمال الأجانب خلال (1) سنة واحدة من تاريخ صدورها .

رابعاً : لا يحق للشركة المسحوب منها الأجازة بسبب مخالفتها للقوانين والأنظمة والتعليمات ، التقدم بطلب ترخيص جديد إلا بعد مرور سنة واحدة على تأريخ سحبها .

المادة الثالثة عشر :

يتم إلغاء إجازة الإستقدام للعمالة الأجنبية للشركة عند طلبها بعد التأكد من إلتزامها الكامل بالقوانين والتعليمات النافذة وبراءة ذمتها ، أوأن تتعهد شركة مرخصة أخرى بتبني كافة العمال الذين هم بذمة الشركة الملغاة ترخيصها بالأتفاق معها وتتحمل الثانية كافة الإلتزامات والمسؤوليات المتعلقة بالشركة الملغاة .

المادة الرابعة عشر:

أولاً: تلغى إجازة العمل فى إي وقت كان فى الأحوال الآتية :

أ- إذا ثبُتَ أن المعلومات والمستندات عن طلب إجازة العمل غير صحيحة .

ب- إذا أصبح وجود العامل الأجنبي مضراً بالمصلحة العامة .

ج- إذا أنهى صاحب العمل عقد عمل عامل محلي بصورة مخالفة للقانون وشغّل محله عاملاً أجنبياً وكان الأول يتمتع بنفس كفاءة وشروط العمل التى يتمتع بها الثاني .

ثانياً : لايحول إلغاء إجازة العمل من إحالة العامل الأجنبي أو صاحب العمل الى المحاكم عند ثبوت مخالفتهما لإحدى الفقرات من (أولاً) أعلاه .

الفصل الثاني

الأحكام الخاصة بالعاملين في مجال الخدمة المنزلية

المادة الخامسة عشر: إلتزامات العامل (العاملة) المنزلي :

أولاً : يلتزم بأداء الأعمال التي يطلبها صاحب المنزل والتي تتفق مع طبيعة عمله ولاتتعارض مع قواعد النظام والآداب العامة .

ثانياً: الحفاظ على خصوصية المنزل الذي يعمل فيه والمحافظة على ممتلكاته وأسراره حتى بعد تركه أياه

ثالثاً: الإلتزام بعدم ترك المنزل في أوقات العمل بدون إذن صاحب المنزل .

رابعاً : لايجوز له التواجد في الأماكن العامة والحدائق والمتنزهات وأماكن التسوق ليلاً بدون صحبة أحد أفراد الأُسرة لأي سبب كان .

خامساً : يتحمل العامل في حال هروبه من المنزل دون ان يكون صاحب المنزل هو السبب ، المسؤولية القانونية الكاملة التي تترتب على ذلك وتكلفة عودته الى بلده .

المادة السادسة عشر:

إلتزامات صاحب المنزل :

أولاً : يلتزم صاحب المنزل بإتخاذ الإجراءات المذكورة أدناه تجاه العامل المنزلي في الحالات الآتية :

أ- الإلتزام بدفع الأجرالشهري للعامل وفق العقد المبرم معه .

ب-القيام بإيصاله الى أقرب مستشفى في حالة إصابته أثناء العمل أو من جراءه لعلاجه و إبلاغ (مديرية العمل والشركة المستقدمة وأقرب مركز شرطة) بذلك .

ج- القيام بإستخدامه في مكان إقامته المعتادة أو المؤقتة مع أُسرته ولايحق لأحد سوى صاحب المنزل وأفراد أسرته إصدارأوامرالعمل للعامل .

د- منحه إستحقاقه من الراحة الأسبوعية والعطل الرسمية و الإجازة السنوية .

ه- معاملته بإحترام وتوفير جميع متطلبات العمل اللائق وشروطه و تأمين جميع إحتياجاته من مأكل وملبس ومشرب وتخصيص غرفة خاصة ملائمة له تتوفر فيها وسائل النوم والراحة .

و- تأمين وسيلة إتصال هاتفية للعامل بأهله على نفقته مرتين في الشهر شرط أن لا تزيد مدة المكالمة على (20) عشرون دقيقة في كل مرة،وللعامل الحق في إجراء مكالمات أضافية على نفقته الخاصة.

ثانياً: على صاحب المنزل تبليغ الجهات المعنية (مديرية العمل ، الشركة المستقدمة ، مديرية الإقامة) في حالة هروب العامل من المنزل أو فقده خلال مدة لاتتجاوز(24)ساعة من تأريخ العلم بذلك

المادة السابعة عشر:

إلتزامات الشركة المستقدمة لعمال الخدمة المنزلية :

أولاً : تقوم الشركة المستقدمة بتوجيه كتاب رسمي الى مديريات العمل في المحافظات ، تطلب فيها الموافقة على إستقدام عمال الخدمة المنزلية مرفقاً بما يلي :

أ- نسخة من طلب صاحب المنزل والمقدم الى الشركة المستقدمة ، وإذا كان أكثرمن طلب فيتم تنظيمها بقائمة موحدة.

ب- نسخة من عقد إستقدام العامل المنزلي بين الشركة و صاحب المنزل ، والمستلزمات الرسمية المشار اليها في المادة (الخامسة) الفقرة (ثانياً) و المادة (السابعة) الفقرة (رابعاً) أعلاه .

ج - نسخة من (C.V) العامل المنزلي متضمناً كافة المعلومات والمؤهلات عنه . وجميع هذه المستلزمات المذكورة أعلاه يتم طبعها على (CD) وترفق مع المعاملة

ثانياً : عند وصول العامل المنزلي الى الإقليم ، على الشركة المستقدمة القيام بما يلي :

أ- تأمين سكن مناسب له .

ب- إجراء الفحوصات الطبية اللازمة له في إحدى مستشفيات الإقليم المعتمدة لدى وزارة الصحة ، وإذا تبين بأنه مصاب بمرض معدي أو وجود علامات حمل لدى العاملة ، على الشركة إعادته (إعادتها) الى البلد المستقدمة منه خلال (24) ساعة .

ج- مراجعة الجهات و الدوائرالمعنية لإكمال معاملاته خلال مدة لاتتجاوز (15) يوماً من تاريخ الوصول .

د- تسليم العامل المنزلي الى صاحب المنزل خلال مدة أقصاها (3) ثلاثة أيام من وصوله الى الإقليم بعد التأكد من سلامته وإجراء الفحوصات الطبية اللازمة، ولا يجوز الإحتفاظ به لأي سبب كان أو تسليمه الى شخص أخر.

ثالثاً :

على الشركة المستقدمة تزويد مديريات العمل في المحافظات كافة المعلومات والإحصاءات كل ثلاثة أشهرعن العمالة المستقدمة من قبلها ومتابعتهم بأستمرار.

الفصل الثالث
أحكام عامة

المادة الثامنة عشر :

يشترط إشعار مديريات العمل قبل شهر من إنتهاء مدة العقد ، سواء أُريد تجديد العقد أم لا .

المادة التاسعة عشر :

تكون مدة العقد سنتين و تجدد سنوياً ولمدة (3) ثلاث سنوات أخرى وحسب الحاجة ويتم التجديد على الشكل الآتي :

أولاً : في حالة أتفاق الطرفين (صاحب المنزل و العامل) على الأخير تقديم طلب بموافقته على التجديد ، وتقوم الشركة المستقدمة بتقديم طلب تجديد العقد الى مديريات العمل في المحافظات .

ثانياً: لايحق للشركة المستقدمة رفض طلب التجديد في حالة إتفاق الطرفين أعلاه على ذلك .

ثالثاً : في حالات الضرورة القصوى يخول مدير عام العمل والضمان الأجتماعي بتجديد العقد سنة واحدة أخرى كحد أقصى .

المادة َالعشرون :

لا يجوز إستقدام و إستخدام عامل يقل عمره عن (18) سنة.

المادة الحادية والعشرون:

مدة إختبار العامل وفق القانون (90) تسعون يوماً.

المادة الثانية والعشرون :

في حالة نقل مقر شركة من مكان إلى آخر عليها إشعار مديرية العمل بذلك.

المادة الثالثة والعشرون :

في حالة إمتناع العامل الإستمرار بالعمل لدى صاحب المنزل الذي يستخدمه بدون عذرمشروع وقبل إنتهاء عقد عمله تتخذ الإجراءات الآتية بحقه :

أولاً : إلغاء عقد عمله وتسفيره الى البلد المستقدم منه .

ثانياً : حظر إستقدامه مرة أخرى الى الإقليم من قبل أية شركة أخرى .

المادة الرابعة والعشرون :

في حالة عدم موافقة العامل المنتهي عقده تجديد العقد مع صاحب المنزل الذي إستخدمه دون سبب مشروع ، لايحق له العمل لدى صاحب منزل آخر.

المادة الخامسة والعشرون:

يعاقب بموجب أحكام المادة (24) (ثانياً) من قانون العمل النافذ كل من يخالف أحكام المادة (23) من القانون ذاته و هذه التعليمات .

المادة السادسة والعشرون :

يستثنى من أحكام هذه التعليمات :

أولاً: العاملون لدى الهيئات الدولية والبعثات الدبلوماسية والقنصليات الأجنبية المعتمدة في الإقليم .

ثانياً: الأجانب الذين تسمح لهم القوانين والإتفاقيات والمعاهدات الدولية التى تكون الحكومة طرفا فيها بممارسة الأعمال في الإقليم .

ثالثاً: الأجانب العاملين لدى الحكومة .

المادة السابعة والعشرون :

تلغى التعليمات رقم (٣) لسنة (٢٠١٣) .

المادة الثامنة والعشرون :

تنفذ هذه التعليمات من تأريخ نشرها في جريدة وقائع كوردستان .

محمد قادر محمد
وزير العمل والشؤون الاجتماعية

هيئة حماية و تحسين البيئة

رقم : 691**في** 2015/4/28

استناداً الى احكام المادة 10 من قانون هيئة حماية وتحسين البيئة رقم 3 لسنة2010 وفقرات 1و2و3و5 من المادة 31والمادة 33والمادة 45 من قانون حماية وتحسين البيئة في اقليم كوردستان العراق رقم 8 لسنة 2008 اصدرنا التعليمات التالية :

تعليمات رقم (1) لسنة 2015

تعليمات خاصة بالصيد وحماية الحيوانات البريةوالطيور

الفصل الاول

الاهداف والتعاريف

المادة (1) :

الاهداف: تهدف هذه التعليمات الى :

1-حماية الطبيعة والمحافظة على الاجناس الحيوانية وموائلها .

2-كيفية منح اعضاء جمعية صيادى كوردستان ممارسة عملية الصيد وفق شروط معينة المذكورة في هذه التعليمات.

المادة (2) :

التعاريف: يقصد بالتعابير التالية المعاني المبية ازاءها لاغراض هذه التعليمات :

1- الحيوانات البرية : حيوانات تعيش على اليابسة ويقصد بها اللبائن والطيور البرية غير الاليفة او المفترسة والبرمائيات حيث انها تلعب دوراً حيوياً في الحفاظ على التوازن البيئى وتلبية احتياجات الانسان المعيشية .

2- الصيد:العملية التى يتم اويقصد فيها الحصول على الطيور والحيوانات البرية ، والغرض منها تنظيم وتحسين كثافة الحيوانات البرية والطيور والعمل على ديمومة واستمرارية هذه الثروة لاستغلالها مادياً ومعنوياً وحضارياً وسياحياً وحيوياً على اسس علمية .

3- الصياد: الشخص المرخص قانونياً للاشتراك في العناية بثروة الحيوانات البرية وتنفيذ خطة الصيد على اسس علمية حكيمة .

4- جمعية الصيادين : وهي جمعية مؤسسة من قبل المختصين وهواة الصيد بنظام داخلي لممارسة واظهار نشاطاتها في اقليم كوردستان-العراق.

5- المحمية الطبيعية : المنطقة التي تحرم فيها كافة انواع النشاطات البشرية للمحافظة على الانواع المختلفة من الحيوانات والطيور و النباتات وخاصة المهددة بالانقراض .

الفصل الثاني

شروط الصيد

المادة (3) :

1- **الحصول على رخصة قانونية فى هيئة حماية وتحسين البيئة.**
2- **عدم استعمال البنادق والمتفجرات بانواعها المختلفة .**
3- **عدم استعمال المبيدات والسموم .**
4- **عدم استعمال التيار الكهربائي.**
5- **عدم استعمال السيارات والاضواءاليدوية او الاضواء الكثيفة (البلاجكتورات).**
6- **يمنع الصيد داخل المحميات الطبيعية.**
7- **استعمال البنادق الخاصة بالصيد للحيوانات المسموحة صيدها.**
8- **يمنع الصيد في موسم التكاثر .**
9- **تستخدم المصيدة في صيد الطيور الوارد ذكرها في المادة 8 من هذه التعليمات.**
10- **تستخدم الكلب السلوقي في صيدالارانب الوارد ذكرها في المادة 8 من هذه التعليمات.**

11- يمنع الصيد في الليل(اي يمنع قبل غروب الشمس حتى الشروق).

12- يمنع الصيد على الينابيع والجداول المائية والانهر.

المادة (4) :

قائمة الحيوانات البرية الممنوع صيدها وثمن الغرامة في حالة القيام بالصيد في اللمحق رقم 1

قائمة الطيور الممنوع صيدها وثمن الغرامة في حالة القيام بالصيد في اللمحق رقم 2

الفصل الثالث

المخالفات والاجراءات

المادة (5) :

1- صيد اى نوع من الحيوانات والطيور المذكورة في الملحقين 1و2 مخالف لهذه التعليمات و يفرض عليه الغرامة المالية المبينة ازاء كل منها. بأستثناء مامذكور في المادة 8 من هذه التعليمات.

2- في حالة صيد الحيوانات البرية وهي في مرحلة الحمل والطيور وهي في مرحلة التبيض ، تتضاعف الغرامة المفروضة .

3- يمنع تخريب عش الطيورالفارغة اوالتي توجد فيها البيوض والافراخ وفي حالة حدوثه تفرض غرامة ثمن الطيور .

4- منع كسر او الحصول على بيوض الطيور والزواحف في عشها او خارجه ، وفي حالة حدوثه تفرض غرامة ثمن الطيور او الزواحف .

5- الابتعاد عن الصيد الجائر حفاظا على البيئة والحياة البرية

6- يمنع صيد النمورو الغزلان والدببة والضباع وغيرها من الحيوانات النادرة حفاظا على الثروة الحيوانية .

7- الحيوانات والطيور التي لن تتمكن من العودة الى الطبيعة لاي سبب بعد اطلاقها من قبل الصياد او نقلها الى خارج الاقليم تفرض على مرتكبيها الغرامات المذكورة في الملحقين 1و2.

8- في حالة تكرار المخالفة من قبل المخالفين لهذه التعليمات تتضاعف العقوبات الواردة في الفقرة1 من هذه المادة.

9- من قام بعملية الصيد من موظفي البيئة او افراد قوات ثيشمرطة الخاصة بحماية البيئة او من افراد شرطة الغابات والبيئة يعاقب بفرض غرامات مضاعفة أو ابعاده من الوظيفة .

المادة (6) : شروط منح اجازة الصيد

1- على طالب الاجازة جلب المستمسكات الاتية :

أ- هوية الاحوال المدنية.

ب- شهادة الجنسية العراقية .

ج- بطاقة المعلومات .

د- ان يكون من سكنة اقليم كوردستان.

2-يقدم الطلب الى دائرة بيئة المحافظات.

3-تأييد من وزارة الزراعة والموارد المائية.

4-تأييد جمعية صيادي كوردستان .

5-تقديم تعهد في القسم القانونى في هيئة حماية وتحسين البيئة للالتزام بالتعليمات البيئية.

6-رسوم منح الاجازة150,000 مائة وخمسون الف دينار .

المادة (7) :

1-الاجازة لفصل صيد واحد فقط .

2-الاجازة لنوع واحد من الحيوانات او الطيور فقط .

3- تمنح الاجازة من قبل رئيس الهيئة .

4-تجدد الاجازة سنوياً.

5-رسوم تجديد الاجازة 75,000 خمسة وسبعون الف دينار.

6-للسلطة البئية عدم منح الاجازة او عدم تجديدها حسب الحالة البيئية للطيور او الحيوانات البرية .

المادة (8) : مواسم الصيد :

1-صيد القبج والحجل

من 6/1 لغاية 7/1

من 12/1 لغاية 2/1 من كل سنة

2- صيد الارانب من 10/1لغاية 2/1 من كل سنة .

المادة (9) :

من يخالف هذه التعليمات تتخذ بحقه الاجراءات القانونية

المادة (10) :

اذا سببت الحيوانات البرية مثل الذئب والثعلب والخنزير وغيرها في احداث اضرار في الثروات الحيوانية او المزروعات او البساتين ، يجب ابلاغ دوائر البيئة في المحافظات لمعالجة المشكلة وكيفية منع أو التخلص من تلك الحيوانات بالتنسيق مع وزارة الزراعة والموارد المائية و وزارة الداخلية .

المادة (11) :

تستولى على كل الوسائل والمواد المستعملة في الصيد الغير المسموح به لحساب هيئة البيئة.

المادة (12) :

يسمح بالصيد المحدود لاغراض البحوث العلمية من قبل الجهات المعنية او هيئة البيئة ودوائرها .

المادة (13) :

لمراعاة العادات الدينية يسمح للمسيحيين بصيد عدد محدود من الخنازير سنوياً وخاصة الخنازير التى تسبب احداث اضرار في المزروعات بموافقة هيئة حماية وتحسين البيئة في الاقليم .

المادة (14) :

تستوفى المبالغ الواردة من الرسومات والغرامات اعلاه لحساب صندوق البيئة عن طريق دوائر البيئة في المحافظات والادارات او هيئة حماية وتحسين البيئة في الاقليم.

المادة (15) :

على كل من (قيادة ثيشمرطة حماية البيئة) و (مديرية شرطة الغابات والبيئة)القيام بالاجراءات الانضباطية مع المخالفين لهذه التعليمات.

المادة (16) :

عدا العقوبات التى ذكرت في هذه التعليمات ،يتخذ بحق المخالف الاجراءات القانونية وفق الفقرة اولا من المادة 42 من قانون رقم 8 لسنة 2008 .

المادة (17) :

تعتبر هذه التعليمات نافذة من تاريخ صدورها .

المادة (18) :

تنشر هذه التعليمات في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان) .

صمد محمد حسين
رئيس الهيئة

ملحق (1) **ئاژاڵەکێویەکان** **الحيوانات البرية**

ژ	ناوی کوردی الاسم الكردى	ناوی عەرەبی الاسم العربى	ناوی ئینگلیزی الاسم الاينكليزى	ناوی زانستی الاسم العلمى	نرخی یەك دانە بەدینار سعرلعدد الواحد بالدينار
1	پلنگ	نمر	Leopard	Panthera pardus	10 مليون
2	تاژ پلنگ	فهد	Cheetah	Acinonyx jubatus	10 مليون
3	وورچ قاوەیی	الدب البنى	Brown Bear	Ursus arctos	10 مليون
4	وورچی رەش	الدب الاسودالاسيوى	Asian Black Bear	Ursus thibetanus	10 مليون
5	شڤر – شوکا	انثى الايل	Roe Deer	Capreolus capreolus	10 مليون
6	ئاسك	غزال	Jebeer Gazelle	Gazella bennettii	10 مليون

10 مليون	Gazella subgutturosa	Goitered Gazelle	غزال	مامز	7
10 مليون	Ovis orientalis	Wild Sheep	الخروف البرى	مەرویەرانی کێوی	8
10 مليون	Capara aegagrus	Wild Goat	الماعز البرى	کەڵ و بزنە کێوی	9
1 مليون	Felis i silvestris	Wild Cat	القط الوحشى	پشیلەی کێوی	10
1 مليون	Caracal caracal	Caracal	القط الوشق	پشیلەی کاراکال	11
500,000	Sus scrofa	Wild Boar , pig	خنزير	بەراز	12
300.000	Vulpes vulpes	Common Fox	ثعلب	ڕێوی	13
500.000	Vulpes rueppellii	Sand Fox	ثعلب الرمل	ڕێوی بیانی	14
200.000	Hystrix indica	Indian Crected Porcupine	دعاج	سیخور	15
100.000	Sciurus anomalus	Persian Squirrel	سنجاب	سمورە	16
100.000	Meles meles	European Badger		قارابەشە-گورکەن	17
100.000	Paraechinus hypomelas	Brandts Hedgehog	القنفذ	ژوژك	18
200.000	Lepus europaeus	European Hare	الارنب	کەروێشك	19
500.000	Lutra lutra	European Otter	الكلب المائى	سەگی ئاوی	20
500.000	Hyaena hyaena	Striped Hyaena	ضبع	کەمتیار	21
500.000	Canis lupus	Wolf	ذئب	گورگ	22
500.000	Canis dureus	Golden Jackal	واوى	چەقەڵ	23
200.000	Herpestesed wardsii	Indian Grey Mongoose	فأر التمر	مشکی خورما	24
100.000	خشۆکەکان بە هەموو جۆرەکانی یەوە , الزواحف بانواعها				25

الطيور البرية **باڵندە کێویەکان** **ملحق (2)**

نرخی یەك دانە بەدینار سعرلعدد الواحد بالدينار	ناوی زانستی الاسم العلمى	ناوی ئینگلیزی الاسم الاينكليزى	ناوی عەرەبی الاسم العربى	ناوی کوردی الاسم الكردى	ژ
10 مليون	Falco peregrinus	Peregrrine Falcon	شاهين	شەهێن	1
10 مليون	Falco cherrug	Saker Falcon	الصقر الغزال	باڵەبان	2
10 مليون	Falco pelegrinoides	Barbay Falcon	شاهين مغربى	سێ کوژە	3
10 مليون	Falco subbuteo	Hobby	شويهين (البيق)	لەیل	4
10 مليون	Falco biarmicus	Lanner falcon	الصقر الحر	لاچین	5
10 مليون	هەموو جۆرەکانی * هەڵۆ * بازەکان *باشوکەکان *شەهێنەکان * دالاشەکان * شەم قارەکان*				6

	هەڵۆیەکان * هەڵۆی ماسی گیر انواع لشاهين*الصقور*النصور				
3 مليون	Grus grus	Common Carne	الكركي الرمادي	شینەقورنگ	7
5 مليون	Chlamydotis undulata	Houbara Bustard	حبارى	چرك	8
3 مليون	Cygnus olor	Mute Swan	التم الصامت	قوی بێدەنگ	9
2 مليون	هەمووجۆرەکانی قوو				10
3 مليون	Phoenicopterus roseus	Greater Flamingo	النعام الكبير	فلامینکو (سوورەقورینگ)	11
500.000	Lyrurus Mlokosiewiczi	Caucasian Black grouse	طهويج اسو قفقازي	مریشکە کێوی	12
3 مليون	Pelrcanus onocrotalus	Pelican White	البجع الابيض	کەڵك (سپی)	13
2 مليون	Branta ruficollis	Red brerasted Goose	الوزة الحمراء	بوکەس	14
1 مليون	هەمووجۆرەکانی قازەکان * انواع البط				15
5 مليون	Tetraogallus caspius	Snowocok	تدرج الثلج القزويني	کەوی دەری	16
300.000	Francolinus francolinus	Black Francolin	حجل او درج اسود	پۆڕ	17
300.000	Francolinus pondicerianus	Grey Partride	حجل درج رمادي	زره پۆڕ	18
1 مليون	Ciconia ciconia	White Stork	لقلق ابيض	حاجی لەق لەق	19
100.000	Podoces pleskie	Pleskes Groundjay	العقع الاحمر	قشقەڵە سوورە	20
100.000	جۆرەکانی دیکەی قازوو- قازوودندوکزەرد —قازوومە- قژاوکە - قشقەڵە - قەڵەبەکە - قەلەرەشە				21
500.000	Tadorna ferruginea	Ruddy Shelduck	بط ابو فروة	سوورەقانك	22
300.000	Numenius tenuirostris	Slender – billed Curlew	الكراوني الماء رفيح المنقار	ئەحمەد راوکەردەندەك بارێك	23
100.000	Porphyrio Porphyrio	Purple Gallinule	ارجواني (البرهان) فرفر (سحنون)	تاوسە (مریشکی زەلکاو)	24
400.000	Oxyura Leucocephala	White Headed Duck	ابو مروحة – بط ابيض	مراوی سەرسپی	25
150.000	Mamaronetta angustirostris	Marbled Teal	شرشير المخطط	مراوی سپیلکە	26
400.000	Acridotheres tristis	Common Mynah	مينة اعتيادي	مینا	27
100.000	هەموو جۆرەکانی مراوی دیکەی				28

29	کەو	الحجل الرمادی - القبج	chukar	Alectoris chukar	150.000
30	زەرکەو	الحجل	Common partridge	Perdix perdix	150.000
31	سوێسکە	الحجل سی سی	See-see prtiridge	Ammoperdix grisoegularis	150.000
32	هەوێردە	السمان(السلوی)	Quail	Coturnix coturnix	150.000
33	کوڕکورەی بەرزگ خەیی	قطا لیشتنستین	Lichtensteins Sandgrouse	Pterocles lichtensteinii	100.000
34	هەموو جۆرەکانی قەتێ * انواع قطا				100.000
35	کۆترە شینە	حمام جبلی	Rock Dove	Columba Livia	100.000
36	هەمووجۆرەکانی کۆتر- کۆترەگایە- کۆترە نەخشینە- قومری ڕۆژهەلاتی- انواع الحمام				100.000
37	رەشۆڵە	الزرزورالشائع	Starling	Sturnus Vulgaris	100.000